

Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2024. évi monitoring jelentése

Készítette:

Pro Régió Nonprofit Kft.

**a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács
munkaszervezete**

2025.

Tartalom

1.	Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanács	2
1.1.	A Tanács működése, feladatai	2
1.2.	Partnerség	3
1.3.	Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanács tevékenysége 2024.....	4
2.	Területfejlesztés	9
2.1.	Területfejlesztési dokumentumok	9
	Budapest Területfejlesztési Konceptió	9
	Pest vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2030.....	10
	Pest vármegye Területfejlesztési Program 2021-27.....	13
2.2.	TOP Plusz pályázati források kihelyezése 2021-2027 időszak.....	19
	Tervezési körülmények	19
	Pest vármegye Integrált Területi Programja (ITP 2021-2027).....	19
	Budapest Integrált Területi Programja, ITP 2021-27	22
	Támogatott projektek	24
3.	SWOT analízis	26
4.	Területi monitoring	29
4.1.	Monitoring rendszer háttere, módszertana	29
4.2.	Budapest Agglomeráció térségi jelentősége	29
4.3.	Demográfia és társadalom.....	31
	Népmozgalom	31
	Gazdaság.....	37

1. Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanács

1.1. A Tanács működése, feladatai

Az Budapesti Agglomeráció a magyar fővárost és környezetében lévő, funkcionálisan összetartozó településegységeket foglalja magába, tagjainak vonzáskörzete átfedi egymást, gazdasági, infrastrukturális, munkaerőpiaci és ellátás-szolgáltatási funkciójuk összeadódik, így szerepköre szerint egyetlen nagyvárosi térségként fogható fel. Ezáltal a hazai településhálózat sajátos eleme, az ország egyik legfrekvenciáltabb kiemelt térsége, más régiók fejlődésének befolyásolója. Ebben a térszerkezeti problémákkal, helyenként súlyos infrastrukturális hiányosságokkal rendelkező településhálózatban szükség van a térségirányításra, a reálfolyamatok szabályozott mederbe terelésére, koordinált fejlesztésre és összehangolt tervezésre, melynek egyik fontos szereplője lehet a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanácsa (a továbbiakban BAFT, illetve Tanács).

A Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanácsot (BAFT) a területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. törvény 15/B §-a hozta létre kiemelt térségi tanácsként. Jogszabályi változások következtében a Tanács 2002-ben megszűnt és a feladatait a Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési Tanács vette át. Majd 2004-ben újra alakult, de 2011-ben a területfejlesztési intézményrendszer átalakításával ismét megszűnt. A Közép-Magyarországi régió (Budapest és Pest vármegye) szétválását követően a BAFT 2022 őszén újra megalakult.

A BAFT legfőbb feladata a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény (a továbbiakban: Tftv.) alapján a térség területfejlesztési koncepciójának és programjának az elkészítése, majd a területfejlesztésért felelős miniszter útján a dokumentum Kormány elé terjesztése. Ezen túlmenően a Tanács rendszeresen vizsgálja és legalább két évente értékeli a térség társadalmi és gazdasági folyamatait, környezeti állapotát, azonosítja fejlesztési szükségleteit, figyelemmel kíséri az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtását, erre irányuló kormányzati döntés esetén közreműködik az operatív programok térséget érintő feladatainak végrehajtásában, továbbá tevékenységéről a tárgyévét követő év március 31-éig beszámolót készít, amelyet megküld a területfejlesztésért felelős miniszternek.

1 11. § (7) bekezdés c) pontja és a 13. § (8) bekezdés b) pontja

A Tanács tagjait és működését a mindenkor hatályos Tftv. és a Tanács szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) határozza meg. Ennek megfelelően a Tanács tagjai:

- a területfejlesztésért felelős miniszter delegáltja,
- Pest Megye Közgyűlésének elnöke,
- Pest Megye Közgyűlésének delegáltja,
- a főpolgármester,
- a fővárosi közgyűlés tagjai közül delegált személy,
- Érd Megyei Jogú Város polgármesterének delegáltja,
- az európai uniós források felhasználásért felelős miniszter képviselője,
- a kormányzati stratégiák kidolgozásának támogatásáért felelős miniszter képviselője,
- a területrendezésért felelős miniszter képviselője,
- az egészségügyért felelős miniszter képviselője,
- a szociálpolitikáért felelős miniszter képviselője,
- a köznevelésért felelős miniszter képviselője,
- a közlekedésért felelős miniszter képviselője és
- a nemzeti közműszolgáltatásokért felelős miniszter képviselője.

A Tanács tagok közül megválasztott társelnöke, Szabó István Pest Vármegye Közgyűlésének elnöke, a területfejlesztés stratégiai tervezéséért felelős miniszter által kijelölt társelnök dr. Láng Zsolt, a Közép-magyarországi Gazdaságfejlesztési Zóna komplex fejlesztéséért felelős kormánybiztos. A társelnökök az elnöki teendőiket azonos jogkörrel, egymással együttműködve látják el.

A Tanács munkaszervezetének a Pro Regio Közép-Magyarországi Regionális Fejlesztési és Szolgáltató Nonprofit Kft.-t választotta meg.

1.2. Partnerség

A partnerség elve nem csak a Tanács működésében, a tagok részvételében nyilvánul meg, hanem a tervezési folyamat támogatására, a nyilvánosság megteremtésének és a szereplők bevonásának céljában is. Ennek érdekében partnerségi tervet készít a Tanács, melynek jogszabályi háttérét a 218/2009. (X. 6.) Korm. rendelet a területfejlesztési koncepció, a területfejlesztési program és a területrendezési terv tartalmi követelményeiről, valamint illeszkedésük, kidolgozásuk, egyeztetésük, elfogadásuk és közzétételük részletes szabályairól (röviden: Területfejlesztési Törvény vagy TFT) adja, ami meghatározza a tervezés során alkalmazandó partnerségi terv készítésére vonatkozó iránymutatásokat. A Partnerségi Terv a területi tervezés folyamatában meghatározza a bevonandó célcsoportot, az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit, valamint a bevonás céljait.

A Tanács ülésein állandó és eseti meghívottak is segítik a Tanács munkáját:

- a) a gazdaságfejlesztésért felelős miniszter képviselője
- b) a Pest Megyei és Érd Megyei Jogú Városi Kereskedelmi és Iparkamara képviselője,
- c) a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara képviselője,
- d) a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Pest Megyei és Fővárosi Igazgatóságának képviselője,
- e) Budapest Főváros Kormányhivatalának vezetője,
- f) a Pest Megyei Kormányhivatal vezetője,
- g) Budapest Főváros Kormányhivatalának állami főépítésze,
- h) a Pest Megyei Kormányhivatal állami főépítésze,
- i) Budapest Főváros főépítésze,
- j) Térségi főmérnök.

A Tanács legfontosabb partnerei a Budapesti Agglomeráció térségi, települési és kerületi önkormányzatai, együttműködésükkel feltárható a helyi szereplők fejlesztési tervei. A közös tervezés online kérdőív kitöltésével, a Tanács által szervezett workshopokon való részvétellel kezdődött meg. Fontos szereplők továbbá a szakterületi szereplők: intézmények, közműszolgáltatók, közösségi közlekedési cégek, érdekképviselői szervek, járási és ágazati szakpolitikák képviselői, térségi főépítészek; akik személyes interjúk révén fejthetik ki álláspontjukat a térség jövőjével kapcsolatban. Emellett fontos információk szerezhetők az üzleti szektor szereplőinek és a térség társadalmi szervezeteinek a térséget érintő fejlesztési elképzeléseinek áttekintése révén is az eredményes tervezés érdekében.

Az állampolgárok, az agglomeráció lakossága alapvető jelentőségű célcsoport a térségi tervezésben, azonban a dokumentum szakmai jellege nem tesz indokoltá, sem lehetővé közvetlen bevonást, ezért az önkormányzatok és civil szervezetek képviselik az érdekeket.

1.3. Budapest Agglomeráció Fejlesztési Tanács tevékenysége 2024.

A szakmai munka koordinálása és a készülő elemzések minőségbiztosítása érdekében 5 jelenléti és online egyeztetést tartott – a BAFT által létrehozott – Területfejlesztési Konceptió Munkacsoport (április 9-én, június 14-én, szeptember 27-én, október 10-én, november 9-én) a BAFT által létrehozott Területfejlesztési Konceptió Munkacsoport, mely szakmailag felügyeli a TFK és a megalapozó elemzések készítését. A Munkacsoport tagjai: társelnöki megbízott, a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium képviselője, Pest vármegyei Területfejlesztési Nonprofit Kft. munkatársai, a BAFT

munkaszervezete (Pro Regio Nonprofit Kft.), illetve az egyes szakterületi elemzések elkészítésében résztvevő szakértők.

2024. elsődleges feladata a Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció és Program elkészítésének megkezdése volt. A Koncepció megalapozó dokumentuma, az Alátámasztó fázis helyzetfeltárás részének 1. munkaverziója a tervezettnél megfelelően 2024. IV. negyedévére készült el. A munkaanyag a folyamatosan beérkező adatok és információk beépítésével azóta is folyamatosan készül. Elkészült az az Alátámasztó fázis Helyzetértékelés munkarészének 1. munkaverziója is, ezt követően kerül sor a Stratégiai és Operatív Program kialakítására. Az elkészült dokumentumok várhatóan 2025. III. negyedévében kerülnek egyeztetésre az érintett szakági és területi szereplőkkel, majd a BAFT Közgyűlése tárgyalja és véglegesíti a TFK-t.

A Budapesti agglomeráció kiemelt térségre vonatkozó fejlesztési program elkészítése a főváros, Pest vármegye és az érintett települési önkormányzatok partnerségén alapul és összhangban kell legyen a budapesti és Pest vármegyei területfejlesztési koncepcióban és területfejlesztési tervekben meghatározott célokkal. Tekintettel arra, hogy a hosszútávú koncepciókban kitűzött agglomerációs térségre vonatkozó célok még nem teljesültek, azok megvalósítását indokolt folytatni.

A Koncepció elkészítéséhez szükséges Partnerségi Terv is elkészült 2024-ben. A Partnerségi Terv a területi tervezés folyamatában meghatározza a bevonandó célcsoportot, az egyes tervezési elemekhez és fázisokhoz kapcsolódó bevonás tervezett eszközeit és részvételi formáit, valamint a bevonás céljait. A Tanács legfontosabb partnerei a Budapesti Agglomeráció önkormányzatai, együttműködésükkel feltárható a helyi szereplők fejlesztési tervei. A Partnerségi Terv megvalósításának előkészítő fázisa 2024. decemberében indult meg, a TFK és a kapcsolódó szakmai elemzések eredményeinek bemutatása, szemléletformálás a partnerségi tevékenységek végrehajtásához, illetve a partnerségi terv és kérdőíves felmérés célja és tartalmi fókuszainak összeállítása történt meg. 2025 I. negyedévében zajlik a TFK tervezéséhez kapcsolódó információgyűjtés: a 2024. évi előkészítés alapján (kérdőívek és adatkérők szakmai tartalmának előállítás, események tervezése és szervezése) online kérdőíves adatfelvétel, véleményezés, illetve a szakmai rendezvények, önkormányzati workshopok lebonyolítása, továbbá fókuszcsoportos megbeszélések és személyes interjúk.

Előkészítő szakmai tanulmányok

A Koncepció tervezési folyamat első lépéseként külsős szakértők bevonásával elkészült a „Nemzetközi agglomerációs jó gyakorlatok vizsgálata” című tanulmány, amely 2024. márciusára nyerte el végleges

formáját. A tanulmány fő eredményei bemutatásra kerültek a 2024. április 18-án, a Pest vármegyei Megyeháza dísztermében megrendezésre került „A területfejlesztés aktuális kérdései különös tekintettel a Budapesti Agglomerációra” című szakmai rendezvényen.

A jó gyakorlatokat bemutató tanulmány 24 európai nagyváros és agglomerációja működését vizsgálta meg.

A vizsgálat célja volt, hogy áttekintést adjon a hasonló urbanizációs kihívásokkal rendelkező európai nagyvárosi térségek gyakorlatairól a térségfejlesztésre, közlekedés-szervezésre, közműrendszerek és zöldhálózatok közös működtetésére vonatkozóan és ennek alapján javaslatokat tegyen az adaptálható megközelítésekre, eszközökre.

A kutatás célterületeinek tekinthető európai nagyvárosi térségek rendkívüli sokféleséget mutatnak a társadalmi-gazdasági viszonyok, a szervezeti struktúrák, a helyi politika stb. tekintetében egyaránt. Épp ebből adódóan a kutatás kiemelkedő eredménye, hogy a legkülönbébb tématerületeken és területi szinteken lehetett olyan jó gyakorlatokat, adaptálásra érdemes mechanizmusokat, módszereket és struktúrákat feltárni, amelyek a Budapesti Agglomeráció fejlesztése során felhasználhatók, beépíthetők, továbbfejleszthetők.

A Koncepció megalapozásához kapcsolódóan 2024. évben 7 db szakmai tanulmány került kidolgozásra:

1. Nemzetközi jó gyakorlatok vizsgálata az agglomerációs együttműködésekre

2. Agglomeráció és Főváros gazdasági, társadalmi kapcsolatainak elemzése: Térségi szerepkörök és együttműködések települési szintű stratégiai megalapozottsága a Budapesti Agglomerációban

3. A Budapesti Agglomeráció térségi szerkezetének elemzése: A Budapesti Agglomeráció keleti szektorának vizsgálata a centrumtelepülési szerepkörökre fókuszáltn

4. Ipari térségek elemzése: Ipari térségek azonosítása a Budapesti Agglomeráció területén

5. Vizes élőhelyek turisztikai fejlesztése (Ráckevei Duna): A Ráckevei (Soroksári)-Duna vizes élőhelyeinek rekreációs célú, turisztikai lehetőségeinek vizsgálata

6. Víziközmű infrastruktúra: A Budapesti Agglomerációban, a Pest Vármegyei települések víziközmű infrastruktúra elemzése

7. Demográfiai prognózis: A Budapesti Agglomeráció demográfiai prognózisa 2050-ig

A tanulmányok célja, hogy megalapozzák a készülő Budapesti Agglomeráció Területfejlesztési Koncepció és Program tartalmát, megvizsgálva olyan aktuális tématerületeket, amelyekre várhatóan kiemelt figyelmet kell majd szentelni a készülő dokumentum csomagban. A tanulmányok illeszkednek

a Konceptió felépítéséhez, eredményeik felhasználásra kerülnek a készülő TFK-ban és Budapesti Agglomeráció fejlesztése során egyúttal felhasználhatók, továbbfejleszthetők.

2024. április 18-án került megrendezésre a Budapesti Agglomeráció aktuális kérdései című szakmai rendezvény, melyen a meghívottak releváns előadásokat hallgathattak meg az új területfejlesztési törvényről, a Területfejlesztési Konceptió és Program készítéséről, a Pest vármegye települései előtt álló kihívásokról és lehetőségekről, valamint európai városfejlesztési jó gyakorlatokról, illetve szakmai beszélgetést folytattak a hallottak alapján a fejlesztéspolitikai irányokról.

Összefoglaló a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2024. 04. 18. tanácsüléséről:

A Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács célja, hogy elősegítse az agglomeráció kiegyensúlyozott társadalmi-gazdasági fejlődését. Ennek részeként nyomon kövesse az agglomeráció társadalmi, gazdasági, környezeti változásait, feltárja a Főváros, az agglomerációs települések közötti sinergiákat, együttműködési lehetőségeket és ezek fényében javaslatokat fogalmazzon meg ezek fejlesztésére.

A tárgynapi Tanácsülésre a jogszabályi kötelezettségek teljesítéséből adódó előterjesztések szerepelnek.

A BAFT elfogadta a napirendet, a jelenlévő tagok az alábbi témaköröket tárgyalták meg és a Tanács az alábbi határozatokat hozta:

1. napirendi pont - Előterjesztés a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2024. évi munkatervének elfogadásáról

A 2024. évben várható feladatok alapján összeállításra került a Tanács 2024. évi munkatervének tervezete:

- a jogszabályokban meghatározott kötelező, valamint gazdálkodással összefüggő egyes feladatok
- a 2024. év kiemelt szakmai feladata lesz a Budapesti Agglomeráció területfejlesztési koncepció és program megalkotásának előkészítése
- a 2024. évben legalább kettő fizikai Tanácsülés megtartása tervezett, ezen túlmenően legalább kettő szakmai rendezvény megtartása tervezett

2. napirendi pont - Előterjesztés a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács 2024. évi költségvetésének elfogadásáról

A költségvetés tervezett összegeket tartalmaz, így különösen a 2024-2025. évre vonatkozó támogatási összeg vonatkozásában, ami a költségvetésbe 180 millió forint összegben került megállapításra. A támogatás összege a támogatási kérelem minisztérium által történő elfogadását követően módosulhat.

3. napirendi pont - Előterjesztés a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács zárszámadásának elfogadásáról

A Tanács zárszámadása a 2011. évi CXCV. törvény 87. §, 91. § paragrafusaiban foglalt rendelkezések alapján került összeállításra.

4. napirendi pont - Előterjesztés a Budapesti Agglomeráció Fejlesztési Tanács Szervezeti és Működési Szabályzatának módosításáról

2024. január 1. napjával hatályba lépett a területfejlesztésről szóló 2023. évi CII. törvény. A törvény részben megfogalmazásban, részben szerkezetében átalakítja a Tanács tagságát. Az SZMSZ módosítására többek között a jogszabály változások lekövetése miatt volt szükség.

5. napirendi pont - Tájékoztató az agglomerációs együttműködések nemzetközi gyakorlatairól

A tájékoztató a tanácsulást követő szakmai rendezvény egyik releváns szakmai előadása.

6. napirendi pont - Tájékoztató az Agglomeráció Területfejlesztési Koncepciója és Program megalkotása előrehaladásának aktuális helyzetéről

A rendezvény kiemelt célja a tárgybeli stratégiával kapcsolatos közös gondolatok áttekintése a közép-magyarországi gazdaságfejlesztési régió szereplőivel. Ezen felül is ennek a közép-magyarországi régióknak a következő időszakának fejlesztéseit, problémáit és kitörési lehetőségeit taglalja.

7. napirendi pont – Egyebek

A Tanács működési bevételeihez sorolt tagdíj befizetések a tagok többségétől beérkezett, de néhány tagtól adminisztratív okokból még nem érkezett be a teljes összeg.

2. Területfejlesztés

2.1. Területfejlesztési dokumentumok

Az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK) a főváros és Pest vármegye számára meghatározza azt a célt, hogy Budapest és az agglomeráció Közép-Európa vonzó központjává váljon:

„A hazai fejlődés endogén eredményei is Budapesten csúcsosodnak ki. A különleges jelentőségű hálózati szerep a hosszú távon fenntartható fejlődés legfontosabb alapja. Budapest és nagytérsege társadalmi, gazdasági, térszerkezeti jelentőségéből fakadóan tehát megkülönböztetett fejlesztési intézkedéseket és sajátos eszközrendszert igényel. E metropolisz térség harmonikus fejlődéséhez a közelebbi és távolabbi környezetével, az agglomerációval való együttműködés megteremtése elengedhetetlen.”

A fővárosi és vármegyei partnerségben megfogalmazott metropolisz térségre vonatkozó közös javaslatok mind a Budapesti, mind a Pest vármegyei területfejlesztési koncepcióban megjelennek.

Budapest Területfejlesztési Koncepció

A fővárosi területfejlesztési koncepció elsősorban Budapest stratégiai célrendszerére fókuszál, azonban rögzíti, hogy az agglomeráció fejlesztése elengedhetetlen a közös fejlődés érdekében. Jövőképeben kiemeli, hogy együttműködés és partnerség alapvető fontosságú az intézményrendszer és a gazdaságfejlesztés terén a Budapesti Agglomeráció egészének fellendítése, nemzetközi gazdaságba való beágyazottságának erősítése tekintetében.

A beavatkozások szakmai megalapozására, a területi folyamatok befolyásolására alkalmas, összehangolt (fejlesztési és rendezési, szabályozási) eszközrendszer kidolgozására, továbbá közös stratégiai programok és tervek előkészítésére, kidolgozására is szükség van. Tekintettel arra, hogy az agglomeráción belüli kérdések sajátosan szektor-specifikusak, a térségi együttműködések és együtt tervezések kialakításánál is figyelemmel kell lenni e térségi sajátosságokra, a valós térségi-, településközi kapcsolatokra.

A fővárosi koncepció megállapítja, hogy az agglomerációban egyensúlyhiány tapasztalható műszaki- és humán infrastruktúra ellátottságban, pl. a közlekedés, az oktatás, az egészségügy, a kultúra területén, a szolgáltatások elérhetőségében, a munkalehetőségekben fennálló egyenlőtlen térbeli eloszlásban, lakó- és munkahely közti utazási távolságban.

A főváros közlekedési helyzetét, a forgalom mértékét jelentősen befolyásolja az agglomerációt és az országos közúthálózatot érintő közlekedésfejlesztés. Az agglomerációból és a távolabbi településről rendszeresen ingázók jelentős hányadát teszik ki a forgalomban résztvevők számának, emellett jelentős az átmenő forgalom Budapesten az országos közlekedési hálózatban betöltött központi szerepe révén. Ezért a következő prioritások mentén haladva javasolt az átfogó agglomerációs közlekedésfejlesztés:

1. gyalogos, kerékpáros közlekedés,
2. tömegközlekedés,
3. P+R, B+R parkolók kialakítása,
4. motorizált közlekedés a közlekedési csomópontok között

A jelentősebb ipari, szállítmányozási és logisztikai központok a főváros peremkerületeiben és az agglomerációban foglalnak helyet, a szállítási idő pedig nagyban befolyásolja telephelyválasztásukat, így a közútfejlesztés kulcsfontosságú számukra.

Kiemelt feladat a közlekedés összehangolt fejlesztése és a város határain átnyúló, településeket tagoló-elválasztó zöldfelületi elemek és ökológiai hálózatok összehangolt védelme és értékalapú fejlesztése, az indokolatlan zöldmezős beruházások visszaszorítása. Az energiatakarékosság és a megújuló energiaforrások használata hatékonyságra és innovációra készíti a gazdasági szereplőket, összhangban a „zöld” gazdaság alapelveivel. Ez lehet a megújuló Budapest és az agglomeráció gazdaságának egyik fő „versenyképes” prémium hozzáadott értéke, mert helyi, megújuló erőforrásokat alkalmaz, ezáltal fenntartható.

Pest vármegye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2030

A vármegye területe alapvetően két övezetre osztható, földrajzi és fejlettségi értelemben egyaránt centrum - periféria relációban: a Budapest környéki agglomerációs, döntően városias jellegű övezetre és az azon túli, a vármegye peremvidékein elhelyezkedő, jellemzően vidékies, fejlettségében az előbbtől nagymértékben lemaradó térségre. Ez a kettősség a két övezet területfejlesztési kihívásaiban is tetten érhető: az agglomerációban a további koordinálatlan szuburbanizációt, a közmű-, közlekedési- és intézményi kapacitásproblémák elmélyülését szükséges megakadályozni, a külső övezetben az előregedő népesség, az alacsony vállalkozás-sűrűség és a közlekedési kapcsolatok hiánya jelent problémát.

Az agglomeráció népessége jelentősen nőtt már a koncepció készítésének idején is - a tendencia azóta is folytatódik-, a lakosságszám hirtelen változása erősen megterhelte a befogadó települések vonalas-,

valamint szociális, egészségügyi és oktatási infrastruktúráját. Az elmúlt időszak fejlesztései emiatt részben a hiányzó ellátórendszer pótlására, illetve fejlesztésére koncentráltak (óvoda, bölcsőde), azonban a mennyiségi bővítés mellett a meglévő intézmények minőségi fejlesztése is indokoltá vált.

A koncepció megállapítja, hogy a munkaerőpiaci kínálat nem követte az agglomeráció dinamikus népességnövekedését, ebből következtethető, hogy jelentős az ingázók aránya nem csak a fővárosi munkahelyek irányába, hanem az agglomeráció gazdasági központjai felé is. Az ingázás jelentős forgalmi terhelést okoz a térségben, mely első sorban a személyautók számának növekedésével magyarázható, így fontos az alternatív közlekedési módok használatának ösztönzése, illetve alternatív foglalkoztatási formák elterjedésének elősegítése.

A koncepció általános területfejlesztési célkitűzése a fővárosi agglomeráció többközpontú városhálózat intenzív fejlesztése, ezáltal valódi metropolisztérség kialakításának lehetővé tétele. Az agglomeráció ipari termelési és innovációs központjait tekintve a metropolisztér új szerkezete megszüntetné az aláfölé rendeltség, a függőség szemléletét és értelmezését.

Az eddigi területpazarló, zöldterületet felélő, túlburjánzó agglomerációs településfejlődést eredményező fejlesztési tevékenységeket tervezett, koordinált térségfejlesztéssel, takarékos területhasználattal, az épített és környezeti értékek megóvásával és fejlesztésével szeretnék felváltani. A helyi városközpontok fejlesztését, a település gazdasági, kereskedelmi hasznosításra alkalmas területeinek átgondolt, fenntarthatóságot és a modern termelési igényekhez igazított szolgáltatásokat is magába foglaló ingatlanfejlesztést és az ezzel összhangban létrejövő közlekedési és egyéb infrastruktúra fejlesztését is jelentik.

A koncepció három átfogó célt és két átfogó területi célt fogalmaz meg a jövőkép elérése érdekében:

Európai térben versenyképes, minőségi életfeltételeket biztosító Pest vármegye		
Társadalmi megújulás – testben és lélekben egészséges, együttműködő egyének és közösségek	Gazdaság dinamizálása - az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira, külső-belső kapcsolatrendszerére építve	Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása – a lokális és makrotérségi érdekeket kiszolgálni tudó, fenntartható környezet
A fejlődésben elmaradott Szobi és Nagykáta, illetve a lemaradó Aszódi, Ceglédi, Nagykőrösi, Dabasi és Ráckevei járások gazdasági-társadalmi felzárkóztatása		

Általános agglomerációs fejlesztési célok:

- A nemzetközi és regionális csomóponti szerep erősítése, KAPU-térség erősítése, innováció és a K+F erősítése
- Logisztika részesedése csökken, de fontos a city-logisztikai, regionális egységek, feldolgozóipari ellátólánc, interkontinentális transzfer erősítése. További termelő- és logisztikai fejlesztések a helyi gazdasági szereplők preferálásával.
- Keleti agglomerációs területek rekreációs, turisztikai egészségipari fejlesztése
- A területi szempontból kiegyensúlyozott metropolisztérség kialakítása érdekében valamennyi járási központ erősítése területfejlesztési cél, ezek közül a koncepció kiemeli a következő agglomerációs központokat: Gyál, Dunakeszi-Fót, Pilisvörösvár, Szigetszentmiklós, Veresegyház, Zsámbék.

Funkcionális várostérségek térszerkezeti fejlesztése:

- Dunakeszi-Vác várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Gödöllő – Aszód várostérsége (délnyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Monor – Gyál – Vecsés – várostérsége (nyugati irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Szigetszentmiklós – Dunaharaszti várostérsége (északi irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Érd – Százhalombatta várostérsége (északkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Budaörs várostérsége (keleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Pilisvörösvár – Piliscsaba várostérsége (délkeleti irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)
- Szentendre várostérsége (déli irányban a szomszédos budapesti kerületekkel összehangolva)

Kiemelt övezetek:

- Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér

Budapest keleti kapuja, globális gazdaságba integrált vállalkozási övezet. Komplex, integrált fejlesztési cél, közlekedési kapcsolatok Budapest XVII. és XVIII. kerületek, valamint a szomszédos települések felé, kereskedelmi-logisztikai területek, városközpont és szabadidős-rekreációs területek fejlesztése.

- Gödi Különleges Gazdasági Övezet

2020 óta Kormányrendeletben kijelölt övezet, amely nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű beruházás helyszíne, ahol a vármegyei önkormányzat jogosult a helyi adók bevezetésére és felhasználására. A koncepcióban kijelölt cél tudásintenzív klaszter létrehozása.

Pest vármegye Területfejlesztési Program 2021-27

Pest vármegye sem társadalmi, sem gazdasági szempontból nem homogén térség. Az agglomerációs öv kistérségeire gazdasági szempontból a magas vállalkozói aktivitás, a szolgáltató ágazatok, illetve az innovatív termelési szektor meghatározó jelenléte, a magasabb jövedelemtermelő képesség, a nagyobb együttműködési készség jellemző. Ezzel szemben a peremvidék járásaiban lényegesen alacsonyabb a működő vállalkozások száma, azok inkább a hagyományos ágazatokban (agrárrium, építőipar, élelmiszergazdaság) tevékenykednek és jóval alacsonyabb a jövedelmezőségük.

A térszerkezet az országban egyedülálló: a Főváros központi szerepe, a centrális hálózati elemek, az M0-ás körgyűrű, a nemzetközi repülőtér jelenléte, a Duna, a kisvárosokkal átszótt tér, a környező vármegyékhez hasonló adottságú peremvidékek nagy fejlődési potenciált hordoznak, ugyanakkor számos megoldandó problémát is jelentenek. Kiválóak az adottságok a turisztika, a feldolgozóipar, a kereskedelem és logisztika, a kulturális- és kreatív ipar területén.

Az agglomerációban az országos átlaghoz képest jóval nagyobb a népsűrűség, és továbbra is dinamikusan nő a lakosságszám. A szuburbanizációs folyamatot a fiatal és képzett népesség betelepülése táplálja, ugyanakkor az agglomeráción kívül térségek mutatói az országos átlaggal megegyezők, vagy annál rosszabbak.

Pest vármegye Budapesttel szoros kapcsolatban fejlődik, döntően a főútvonalak mentén a kaputérségek jelentik a növekedési potenciált. A fejlődés motorja a koncentrált vásárlóerő, valamint a nemzetközi versenyképesség szempontjából fontos ágazatok – gyógyszeripar, informatikai szolgáltatások, egyéb csúcstechnológiai és tudás intenzív szolgáltatások – tekintetében kimutatható együttműködés, a városhatárt átlépő beszállítói és értéklánc-kapcsolódás. Pest vármegyében létezik regionális innovációs rendszer – ezzel egyedülálló az országban – az egyes kistérségek K+F+I aktivitása

összekapcsolódik. Pest vármegye, illetve azon belül a budapesti agglomeráció- és a főváros fejlődése tehát szorosan összefügg, ugyanakkor nem tekinthető és nem kezelhető egységes funkcionális várostérsgként. A főváros körül történelmi léptékben is jelen volt a nagy- és kisvárosok sűrű, de decentralizált hálózata, amelyek működése szoros kapcsolatban volt Budapesttel, de különböző gazdasági, társadalmi és kulturális profil határozta meg fejlődésüket.

A 2000-es évekhez képest lényeges változás, hogy az ingázás már nem csak Budapest irányú, hiszen az agglomerációban is jelentős termelő, szolgáltató kapacitások épültek ki, emiatt a járási központok elérhetősége mellett Budapest és térségének elérhetőségét is szükséges fejleszteni. Intézkedésként emiatt a Területfejlesztési Program rögzíti a közösségi közlekedés tengelyei mentén a multimodális csomópontok, P+R, B+R parkolók fejlesztésének igényét.

A Területfejlesztési Program négy különböző profilú gazdasági zónát különböztet meg az agglomerációban:

- Logisztikai zóna: Érd, Százhalombatta, Szigetszentmiklós, Gyál, Dunakeszi, Fót, Kistarcsa, Dabas, Újhartyán
- Kiemelt gazdasági-logisztikai övezet technológiai pólus: Vecsés, Gyömrő, Üllő, Pécel
- High-tech versenyképességi-innovációs pólus: Veresegyháza, Gödöllő
- Innovációs pólustérség: Budaörs, Zsámbék, Budakeszi, Budakalász

A Területfejlesztési Program a vármegye egészének fejlesztését célozza, a forrásfelhasználás módjában azonban megjelennek a területi célok (ld. Integrált Területi Program).

Pest vármegyei Területfejlesztési Program által meghatározott intézkedésstruktúra

I. Prioritás Versenyképes Pest vármegye: a megye több lábon álló gazdaságának fejlesztése		
1	Vállalkozások versenyképességének javítása	
1.a	Vállalkozások foglalkoztatási gondjainak mérséklése	Pest vármegye
1.b	Vállalkozások telephely feltételeinek javítása	Pest vármegye
1.c	Pénzügyi eszközökhöz való hozzáférés feltételeinek javítása	Pest vármegye
1.d	Vállalati technológia fejlesztések	Pest vármegye
1.e	Vállalkozások digitális transzformációja	Pest vármegye
1.f	Üzleti környezet fejlesztése	Fenntartható városok programban
1.g	Vállalkozói együttműködések ösztönzése	Pest vármegye
1.h	Vállalkozásokat segítő tanácsadói program indítása	Pest vármegye
1.i	Vállalati K+F tevékenység erősítése	Pest vármegye
1.j	Vállalkozások támogatása a fenntartható működés, a körforgásos gazdaság modelljének adaptációjában	Pest vármegye

I. Prioritás Versenyképes Pest vármegye: a megye több lábon álló gazdaságának fejlesztése		
2.	Pest vármegye gazdaságában meghatározó súlyú ágazatok fejlesztése	
2.a	Kiemelt jelentőségű ipari, építőipari ágazatok (járműgyártás, elektronikai, híradástechnika, gyógyszeripar, építőipar) fejlesztése	Pest vármegye
2.b	Mezőgazdaság és élelmiszeripar növekedésének biztosítása	Pest vármegye
2.c	Életmód, egészségipar és alkonygazdaság fejlesztése	Pest vármegye
2.d	Turizmus, mint stratégiai ágazat fejlesztése	Délkelet Pest vármegyei termál és ökoturisztikai térség, Dunakanyar kiemelt, Gödöllői dombság és Galga mente, Pilis-Budai, Ráckevei-Duna turisztikai térség
2.e	Kereskedelem, logisztika	Pest vármegye
3.	Területi fókuszú gazdaságfejlesztés	
3.a	Gödi Különleges Gazdasági Övezet Integrált fejlesztése	Göd, Dunakeszi, Fót Sződ, Csomád
3.b	Ferihegyi Gazdasági Övezet integrált fejlesztése	az övezet 16 települése

II. prioritás Szolidáris Pest vármegye, a társadalmi-gazdasági lemaradásban lévő térségek komplex fejlesztése		
1.	Helyi gazdaságfejlesztés	
1.a	Ipari park fejlesztés és vállalkozások telephely feltételeinek javítása	Az ipari park fejlesztésre kijelölt települések, illetve telephely fejlesztés esetén minden térség
1.b	Vállalkozások technológiai feltételeinek javítása, digitális transzformáció segítése	minden lemaradó térség
1.c	Helyi, térségi és hálózati gazdaságfejlesztés	minden lemaradó térség
1.d	Turizmus fejlesztése	Szobi, Aszódi, Ráckevei járások, illetve a DK Pm-i turisztikai térség települései
1.e	Alkonygazdaság megtelepedésének elősegítése	Szobi, Nagykáti és Ceglédi járás
1.f	Agrárvertikum, élelmiszeripar jövedelemtermelő képességének fokozása	Ceglédi, Dabasi, Nagykőrösi és Nagykáti járások
2.	Térségi társadalmi felzárkóztatás	
2.a	Oktatás, nevelés fejlesztése, élethosszig tartó tanulás elősegítése	minden lemaradó térség
2.b	Lakosság egészségi állapotának javítása	minden lemaradó térség
2.c	Települési és térségi szociális ellátórendszer megerősítése	minden lemaradó térség
2.d	A kultúra, sport és egyéb rekreációs tevékenységekhez való hozzáférés javítása	minden lemaradó térség
2.e	Térségi értékek megőrzése, térségi identitás erősítése	minden lemaradó térség
3.	Települési és térségi infrastruktúra fejlesztés	
3.a	Járasközpont települések komplex fenntartható javítása	minden lemaradó térség
3.b	Térségi elérhetőség javítása, helyi közlekedés fejlesztése	minden lemaradó térség
3.c	Települési kék és zöld infrastruktúra fejlesztése	minden lemaradó térség
3.d	Települési egyéb közszolgáltatásokat nyújtó intézmények infrastruktúrájának fejlesztése	minden lemaradó térség
3.e	Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése, megújuló energiatermelés elősegítése	minden lemaradó térség

III. prioritás Elérhető Pest vármegye: Közlekedésfejlesztés Pest vármegye nemzetközi, regionális és térségi kapcsolatainak javítása érdekében

1.	Nemzetközi közlekedési kapcsolatok fejlesztése	
1.a	Nemzetközi közúti kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
1.b	Nemzetközi vasúti kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
1.c	Duna szerepének erősítése a nemzetközi szállítmányozásban	Pest vármegye
2.	Közüsségi közlekedés fejlesztése	
2.a	Elővárosi közlekedési rendszer fejlesztése	Pest vármegye
2.b	Közüsségi közlekedés kisléptékű fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Térségi és járási központok elérhetőségének javítása	Pest vármegye
3.	Közüthálózat fejlesztése	
3.a	Belterületi utak fejlesztése	Pest vármegye
3.b	Közüutak fejlesztése	Pest vármegye
3.c	Nemzetközi és országos kerékpáros kapcsolatok fejlesztése	Pest vármegye
3.d	Közülekedésbiztonsági beavatkozások	Pest vármegye

IV. prioritás Élhető Pest vármegye: települési infrastruktúra- és környezetfejlesztés az élhetőbb-, fenntarthatóbb lakókörnyezetért

1.	Policentrikus településstruktúra, fenntartható városfejlesztés	
1.a	Központi szerepkörű városok fejlesztése (fenntartható városfejlesztés potenciális célterületei)	Szob, Aszód, Pilisvörösvár, Budakeszi, Gyal, Vecsés, Ráckeve, Dabas, Monor, Nagykáta, Nagykőrös
1.b	Önkormányzati szolgáltatások javítása	Pest vármegye
1.c	Szociális városrehabilitációs beavatkozások	Pest vármegye
2.	Környezetvédelem, természeti területek és értékek megóvása, élhetőbb települési környezet kialakítása	
2.a	Települési környezet megújítása, a települések zöldfelületeinek növelése	Pest vármegye
2.b	Természeti területek és értékek megóvása, a megye ökológiai térszerkezetének fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Környezet-, levegőminőség-, zaj-, talaj- és földvédelem	Pest vármegye
2.d	Barnamezős területek felmérése és megújítása	Pest vármegye
3.	Energiahatékonyság növelése, a CO2 kibocsátás csökkentése	
3.a	Önkormányzati tulajdonú intézmények és bérházak, valamint költségvetési szervek energetikai megújítása	Pest vármegye
3.b	Gazdasági társaságok energiahatékonysági beruházásai	Pest vármegye
3.c	A lakosság energiahatékonysági fejlesztéseinek támogatása	Pest vármegye
3.d	Megújuló energiatermelő rendszerek kialakításának támogatása	Pest vármegye
3.e	Szemléletformálás az energiatakarékosság és a megújuló energiák használata tekintetében	Pest vármegye
4.	Vízgazdálkodás, vízvisszatartás létesítményeinek fejlesztése	
4.a	Megyei és települési vízkár elhárítási tervek és programok kidolgozása	Pest vármegye
4.b	Felszíni csapadékvíz elvezetés, vízvisszatartás, vízpótlás létesítményeinek, kialakítása, fejlesztése	Vízrendezés célterületei c. lehatárolás alapján
4.c	Közcatorna rendszerek fejlesztése, szennyvíztisztító művek korszerűsítése	Pest vármegye
4.d	Az egészséges ivóvízhez való hozzáférés javítása	Pest vármegye
4.e	Élővizeink (folyók, tavak, patakok) és környezetük rendbetétele, revitalizációja	Pest vármegye
4.f	Szemléletformálás az ésszerű vízgazdálkodás tárgyában	Pest vármegye
5.	Hulladékgazdálkodás fejlesztése	
5.a	Hulladék újrahasznosításának arányának növelése	Pest vármegye
5.b	Zöldhulladék hasznosítás szerepének növelése	Pest vármegye
5.c	A nem újrafeldolgozható vagy újrahasználatos hulladék energiatermelő szerepének növelése	Pest vármegye
5.d	Az illegális hulladéklerakás megakadályozása, meglévő illegálisan működő lerakók felszámolása	Pest vármegye
5.e	Szemléletformálás a hulladékhasznosítás kapcsán	Pest vármegye

V. prioritás Emberközpontú Pest vármegye: képzett, egészséges, együttműködő, értékeit megőrző és fejlesztő, a lemaradókat segítő vármegyei társadalom építése

1.	Pest vármegyei humánerőforrás fejlesztése	
1.a	Térségi igényeknek megfelelő szakképzés (duális képzés) erősítése	Pest vármegye
1.b	Térség-specifikus ismeretek megjelenítése az oktatásban	Pest vármegye
1.c	Pályaválasztási orientáció fejlesztése	Pest vármegye
1.d	Egész életen át való tanulás ösztönzése	Pest vármegye
1.e	Vállalkozóvá válás ösztönzése az iskolarendszerben történő képzés részeként	Pest vármegye
1.f	Helyi közszolgáltatásokat nyújtó humánerőforrás fejlesztése	Pest vármegye
2.	Pest vármegyei intézmények fejlesztése és építése	
2.a	Oktatás, nevelés alapintézményeinek (bölcsőde, óvoda, családi bölcsőde általános iskola) fejlesztése	Köznevelési
2.b	Kulturális intézmények szolgáltatásainak és infrastruktúrájának fejlesztése	Pest vármegye
2.c	Szociális intézmények fejlesztése	Pest vármegye
2.d	Lemaradó térségek szolgáltatási környezetének fejlesztése	Lemaradó térségek
3.	Pest megyében lévő kulturális értékek megőrzése, helyi és megyei identitástudat erősítése	
3.a	Helyi és megyei identitás erősítése	Pest vármegye
3.b	Pest vármegyei értéktár fejlesztése és a megyei értékek széleskörű megismertetése	Pest vármegye
4.	Térségi szereplőkkel való együttműködés és koordináció	
4.a	Pest vármegye térségmenedzselési kapacitásainak kialakítása, működtetése	
4.b	Partneri kapcsolatok intézményesített fejlesztése	Pest vármegye
5.	Társadalmi programok megvalósítása	
5.a	Családbarát Pest vármegye	Pest vármegye
5.b	Közösség építése és társadalmi bizalom erősítése	Pest vármegye
5.c	Szegénység elleni küzdelem, más leszakadó társadalmi rétegek felzárkóztatása	Pest vármegye
6.	Egészségtudatos életmód és prevenció ösztönzése	
6.a	Egészséges életmódra és prevencióra irányuló programok	Pest vármegye
6.b	Lelki egészség megteremtése	Pest vármegye
6.c	Lakossági szűrőprogramok indítása	Pest vármegye
6.d	Sportolás, illetve az egészséges életmódra nevelés tárgyi feltételeinek megteremtése	Pest vármegye
7.	Egészségügyi intézményrendszer fejlesztése	
7.a	Egészségügyi alap-, és szakellátás intézményeinek fejlesztése	Pest vármegye
7.b	Pest vármegyei kórházak fejlesztése	Pest vármegye

2.2. TOP Plusz pályázati források kihelyezése 2021-2027 időszak

Tervezési körülmények

Az Európai Bizottság által 2022. december 22-én elfogadott Partnerségi Megállapodás a 2021-27-es időszakban felhasználható európai uniós kohéziós forrásainak felhasználását rögzíti. A következő évek uniós és hazai forrásait elsősorban a gazdaságélénkítésre, a kis- és középvállalkozások támogatására, a magyar települések erősítésére, valamint a kutatás, fejlesztés és innovációs célú beruházásokra fordítja az ország. Fontos változás a korábbi tervezési ciklusokhoz képest, hogy Magyarország kezdeményezte az Európai Bizottságnál a közép-magyarországi régió kettéválasztását, 2018. január 1-jétől a 2013/2015. (XII. 29.) Korm. határozatnak megfelelően Közép-Magyarország régió kettévált Pest régióra és Budapest régióra. A kettéválasztás célja, hogy a Budapesthez képest lakosságarányos GDP bevételekhez mérten kevésbé fejlett Pest megyére kedvezőbb európai uniós támogatási feltételek legyenek érvényesek 2020 után. Ennek megfelelően a 2021-27-es Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (továbbiakban TOP Plusz) külön prioritásban rendelkezik a Budapesti és a vármegyei fejlesztésekről.

A TOP Plusz lehetőséget biztosít a vármegyék számára a vármegyei területfejlesztési koncepcióban és programban megfogalmazott fejlesztések egy részének megvalósítására. Mivel ezek a tervdokumentumok a teljes tervezés módszerével készültek, az ezekben megfogalmazott fejlesztési igények messze meghaladják a TOP Plusz forrásokból megvalósítható célok és beavatkozások körét.

Pest vármegye Integrált Területi Programja (ITP 2021-2027)

A forrásfelhasználás tervezése érdekében szükséges minden területi szereplőnek elkészítenie Integrált Területi Programját 2021-27 (továbbiakban ITP 2021-27), amely a helyi igényekkel összhangban alátámasztja az adott vármegyében rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeretek felhasználásának szerkezetét, elvárt eredményeit és ütemezését.

A Pest vármegyei ITP 2021-27 5.0 verziószámú változata² tartalmazza a TOP Plusz keretek forrásallokációjának szerkezetét prioritások, intézkedések, felhívások és forrásfelhasználási módok szerint, beleértve a térségi/területi forrásfelhasználási módokat, valamint az ezekhez tartozó forrásfelosztást. A teljes vármegyei keretösszeg 166 775 000 000 Ft. A forrásfelosztásban újdonságot jelent, hogy az egyes felhívásokhoz kötődően eltérő felosztásban, a felhívásban foglalt tartalom területi relevanciájának megfelelő módon került sor térségi és települési differenciálásra, ezzel biztosítva, hogy

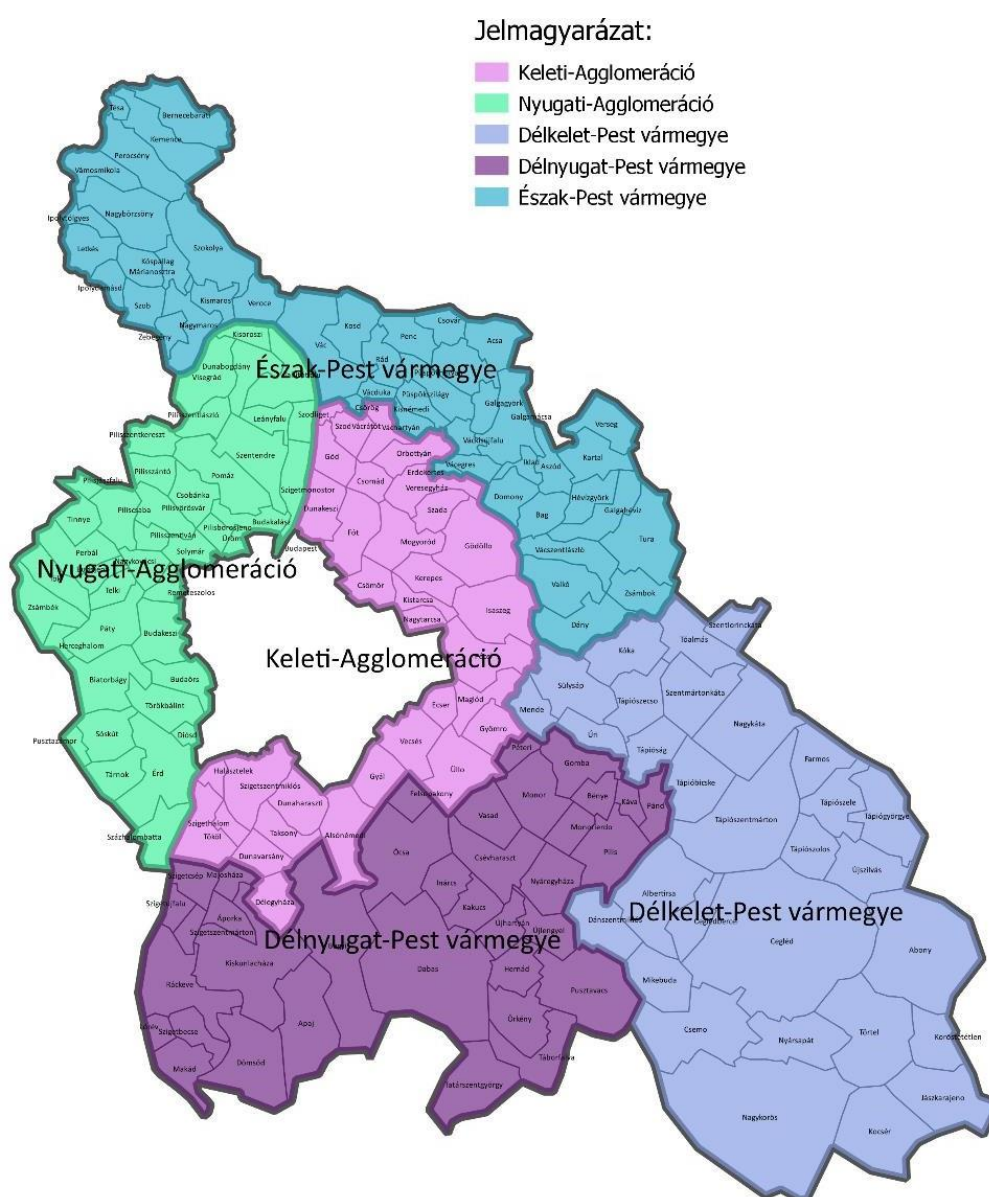
² Elfogadva 66/2024 (11.29.) PVÖ határozattal, 2024. november 29-én

a területfejlesztési eszközök ott kerüljenek felhasználásra elsősorban, ahol azokra a leginkább szükség mutatkozik.

A Budapesti Agglomeráció fejlesztése és a Pest vármegyei ITP 5.0. -ban foglalt forrásallokáció és forrásfelhasználási módok meghatározása tekintetében kiemelt jelentősége van a Pest vármegyei agglomerációs területek – Nyugati-Agglomeráció, Keleti-Agglomeráció – forrásfelhasználási módjainak meghatározásában a földrajzilag meghatározott fejlesztési célterületek között.

Földrajzi célterületek Pest vármegyében Forrás: Pest vármegye ITP 5.0.

A két agglomerációs zóna, Budapest főváros kivételével, lefedti a Budapesti Agglomeráció területét, amelyek tervezett forráskerete:

- Forrásfelhasználási mód II. (Nyugati-Agglomeráció) keretösszege (Ft)”: 18 687 765 140 Ft.
- Forrásfelhasználási mód III. (Keleti-Agglomeráció) keretösszege (Ft): 20 981 588 446 Ft.

Összesen: 39 669 353 586 Ft.

A fenti keretösszegeből az agglomerációs települések kedvezményezettjei (jellemzően települési önkormányzatok) az alábbi Felhívásokra jogosultak pályázni:

- 1.2.1 Élhető települések
- 1.2.3 Belterületi utak fejlesztése
- 2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése
- 3.1.3 Helyi humán fejlesztések
- 3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése
- 3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése
- 3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése
- 6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés
- 6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés.

**A Nyugati és Keleti. Agglomeráció forrásfelhasználási mód indikatív keretösszegei
intézkedésenként**

Forrás-felhasználási mód	Nyugati-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Keleti-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Összesen:
1.2.1. Élhető települések	4 712 378 574	5 369 191 011	10 081 569 585
1.2.3. Belterületi utak fejlesztése	2 923 993 752	3 363 440 292	6 287 434 044
2.1.1 Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1 311 000 000	1 333 000 000	2 644 000 000
3.1.3 Helyi humán fejlesztések	1 099 313 979	1 297 778 736	2 397 092 715
3.3.1 Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	3 607 120 000	4 678 660 000	8 285 780 000

Forrás-felhasználási mód	Nyugati-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Keleti-Agglomeráció indikatív keretösszeg Ft	Összesen:
3.3.2 Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	2 147 000 000	2 802 000 000	4 949 000 000
3.3.3 Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	203 389 958	-	203 389 958
6.1.1 Helyi gazdaságfejlesztés	944 869 466	1 145 837 827	2 090 707 293
6.1.3 Helyi és térségi turizmusfejlesztés	1 738 699 411	991 680 580	2 730 379 991

Forrás: Pest vármegyei ITP 5.0 alapján

A fentiekén túlmenően:

- az ITP forráskereteiből támogathatóak a Fenntartható városfejlesztési kör kijelölt városai, Pest vármegyében Érd megyei jogú város, amelynek keretösszege: 4 500 000 000 Ft
- Kiemelt járásközpontok fejlesztési cél keretében támogathatók az alábbi agglomerációs gyűrűben található járásközpontok: Budakeszi, Gyál, Pilisvörösvár, Vecsés; keretösszege a többi kiemelt járásközpont támogatásával együtt 42 764 031 283
- Illetve az aktív turizmus fejlesztése forrásfelhasználási mód keretében bármely Pest vármegyei település, keretösszege 7 936 721 124 Ft

Az ITP 5.0. forrásallokációs tervezési tábla alapján különböző Intézkedésekhez és Felhívásokhoz kapcsolódó fejlesztések, az ITP-ben rögzített lehatárolások alapján (lásd Kiemelt kedvezményezettek forrásfelhasználási mód, Kiemelt járásközpontok fejlesztési cél, Aktív turizmus forrásfelhasználási mód). Az egyes célterületekhez tartozó települések listáját az ITP tartalmazza.

Budapest Integrált Területi Programja, ITP 2021-27

Budapest Főváros a 2021 évet követő időszak szükséges fejlesztéseinek meghatározása és a 2021-2027 évi Európai Unió fejlesztési ciklusra való felkészülés érdekében 2021. évben elkészítette és elfogadta Fővárosi Területfejlesztési Programját (Stratégiai és Operatív programrész; a továbbiakban: FŐTEP 2021), illetve az Otthon Budapest - Integrált Településfejlesztési Stratégiát2 (a továbbiakban: Budapest ITS). A területi szereplők – jelen esetben Budapest Főváros – számára a Terület- és

Településfejlesztési Operatív Program Plusz (továbbiakban: TOP Plusz) biztosít lehetőséget az igényei és szükségletei szerint meghatározott fejlesztések megvalósítására. A TOP Plusz források felhasználásának tervi alapját a Fővárosi Területfejlesztési Program 2021 és a Budapest ITS jelentik. Mindkét dokumentum széleskörű társadalmi részvétellel és az összes érintett szereplő bevonásával készült, erősítve annak tervi megalapozottságát és társadalmi-szervezeti beágyazottságát.

A FŐTEP és a Budapest ITS fejlesztési tervdokumentumok teljes tervezéssel készültek, azaz a célok elérését szolgáló összes fejlesztési javaslatot tartalmazzák, amelyek költségigénye messze meghaladja a TOP Plusz forrásokból megvalósítható beavatkozások volumenét. Ezért szükséges egy szintén stratégiai jellegű tervdokumentum elkészítése, amely a Budapest Főváros számára rendelkezésre álló TOP Plusz forráskeretek hasznosításának tervezetét tartalmazza.

A TOP Plusz Budapest Főváros esetében két prioritást tartalmaz, a 4. prioritás Budapest infrastrukturális fejlesztések ERFA forrásból, az 5. prioritás Budapest humán fejlesztések ESZA forrásból valósul meg. A forráskeretek 2021-2027 időszakra vonatkozó Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz pénzügyi keretének területi felosztásáról szóló 1086/2022. (II. 23.) Korm. határozatban rögzített fővárosi keretösszegeknek megfelelően kerültek kialakításra. Az indikatív keretösszeg a nemzeti önrészt tartalmazza, a tervezési árfolyam 350 Ft/Euró 2023. februárban.

TOP Plusz Budapesten megvalósuló településfejlesztési prioritások kertösszege

TOP Plusz Prioritás	4. prioritás keretösszege (ERFA) (Mrd Ft)	5. prioritás keretösszege (ESZA) (Mrd Ft)	Összesen Budapest
Keretösszeg	59,260	24,302	83,562

Forrás: Budapest ITP

Budapest Főváros a TOP Plusz rendelkezésre álló keretösszeg felhasználására 11 Programot határozott meg. A Programok a FŐTEP 2021-ből és a Budapest ITS-ből kerültek levezetésre, az abban elfogadott célok megvalósulását szolgálják, és illeszkednek a TOP Pluszban meghatározott Prioritásokhoz és Intézkedésekhez.

A fővárosi beavatkozások keretösszege

Beavatkozás neve	Unió alap	Pénzügyi keret (Mrd Ft)
P1. Lakásügynökség – lakásállomány felújítása és bővítése	ERFA	8,5 Mrd Ft

P2. Energiatakarékos épületek – energiaügynökségi modell elindítása	ERFA	1,0 Mrd Ft
P3. Komplex klímaadaptációs és közterületmegújítási projektek	ERFA	19,6 Mrd Ft
P4. Egészséges utcák program	ERFA	24,16 Mrd Ft
P5. Bringasztráda program	ERFA	6 Mrd Ft
P6. Fővárosi Foglalkoztatási Paktum	ESZA	2,802 Mrd Ft
P7. Komplex egészségügyi, szociális és munkaerő-piaci támogatás	ESZA	4,2 Mrd Ft
P8. Energiaügynökségi modell elindítása	ESZA	1,5 Mrd Ft
P9. Szociális szolgáltatások kapacitás-fejlesztése	ESZA	6,9 Mrd Ft
P10. Lakásügynökség-modell kialakítása	ESZA	1,5 Mrd Ft
P11. Lakhatási garancia program	ESZA	7,4 Mrd Ft

Forrás: Budapest ITP

Támogatott projektek

A források felhasználása jó ütemben halad, a Nyugati Agglomeráció forrásfelhasználási mód keretében 69 pályázat került támogatásra, a megítélt támogatások összege 16,255 milliárd Ft, míg a Keleti Agglomeráció forrásfelhasználási mód keretében 22,732 milliárd Ft a megítélt támogatások összege 87db pályázat számára.

TOP Plusz forrásból megítélt támogatások száma és összege a Keleti és a Nyugati Agglomeráció felhasználási mód keretében

Intézkedés	Támogatott projektek száma a Nyugati Agglomerációban	Megítélt támogatás összege a Nyugati Agglomerációban	Támogatott projektek száma a Keleti Agglomerációban	Megítélt támogatás összege a Keleti Agglomerációban
TOP_PLUSZ-1.2.1-21-PT1 - Élhető települések	16	4 412 377 798	25	6 414 546 430
TOP_PLUSZ-1.2.3-21-PT1 - Belterületi utak fejlesztése	7	1 620 628 916	9	1 928 440 682
TOP_PLUSZ-2.1.1-21-PT1 - Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése	1	249 999 936	0	0*
TOP_PLUSZ-3.1.3-23-PT1 - Helyi humán fejlesztések	8	809 318 483	13	1 445 882 153

TOP_PLUSZ-3.3.1-21-PT1 - Gyermeknevelést támogató humán infrastruktúra fejlesztése	7	3 512 340 045	9	4 474 963 664
TOP_PLUSZ-3.3.2-21-PT1 - Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése	6	1 520 858 746	11	3 327 921 415
TOP_PLUSZ-3.3.3-23-PT1 - Köznevelési infrastruktúra fejlesztése	15	1 552 408 047	9	2 457 430 647
TOP_PLUSZ-1.1.1-21-PT1 - Helyi gazdaságfejlesztés	3	944 869 466	6	1 545 837 329
TOP_PLUSZ-1.1.3-21-PT1 - Helyi és térségi turizmusfejlesztés	6	1 632 400 198	5	1 137 672 658
Összesen	69	16 255 201 635	87	22 732 694 978

Forrás: Saját készítés <https://www.palyazat.gov.hu/eredmenyek> alapján

*Önkormányzati épületek energetikai korszerűsítése című felhívás keretében a Pest megyei TSM-ben a Keleti Agglomeráció értékelési szempontjaihoz kerültek hozzárendelésre a Kiemelt járásközpontok értékelési szempontjai

A Fenntartható Városfejlesztési Stratégia végrehajtására dedikált forrásból Érd eddig 148 millió Ft-ot használt fel. Az aktív turizmus fejlesztése keretében 5,837 milliárd Ft került megítélésre az agglomerációban 6 projekt esetében. A kiemelt járási központok fejlesztésére szánt forrásokból 22 db pályázat került támogatásra 12,309 milliárd Ft összegben.

A fővárosban a Bringasztráda Program esetében két támogatói döntés született eddig 2,4 milliárd Ft értékben, további felhívások elbírálása még folyamatban van.

A projektek listája 2. sz. mellékletben található.

3. SWOT analízis³

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Vállalkozások	Magas vállalkozás-sűrűség, jelentős külföldi működő tőke, jelentős beruházási összegek	A vállalkozások innovációs képessége nemzetközi össze- mérésben még mindig jelentősen elmarad a potenciáljától (digitális átállás, külföldi piacra lépés lehetősége), alacsony hozzáadott értékű termelés dominanciája	Vállalati tanácsadás, képzések, technológiai felkészültség és innovációs együttműködések ösztönzése, magas hozzáadott értékű ágazatok vonzása a térségbe	Makrogazdasági és szabályozási környezet nagymértékben hat a termelékenységre, piacvesztés esélye az innováció hiánya miatt, alacsony hozzáadott értékű termelés konzerválása
Feldolgozóipar	Humán erőforrás rendelkezésre állása, munkaerőtartalék	A megfelelően képzett munkaerő hiánya a munkaerő tartalékok elapadása	Piacvezérelt képzések, rugalmas foglalkoztatási formák, munkaerőtartalék bevonása a piacra	A növekedési potenciálok kiaknázatlanok maradnak a megfelelő mennyiségű és minőségű munkaerő hiányában
	Erős pénzügyi háttér	Továbbra is kevés a vállalkozói parkok száma, nem megfelelő telephelyi feltételek	Rövid ellátási láncok újbóli felértékelődése a multinacionális vállalatoknál piacot teremthet a megyei vállalkozásoknak	Magas ráfordítási költségek miatt piaci hátrány a vállalkozásoknál, térség vonzerejének csökkenése
	Agrárinnovációs központok a megyében, intenzív kertészeti kultúra, nagyméretű piac helyben	Agrártámogatások hiánya az agglomerációban a helyi mezőgazdaság versenyképességét rontja, korszerűtlen termelési módok, ökológiai szemlélet hiánya alacsony termelői részesedést nyújt	Klímaváltozásból adódó új és fenntartható agrotechnológiai eljárások ellenálló fajták alkalmazása, rövid ellátási láncok megerősítése, feldolgozóipari együttműködések ösztönzése	Az agrártámogatások további elmaradása az agglomerációban az ágazat alacsony hozzáadott értékét konzerválja
Közlekedés, szállítás, raktározás	A feldolgozóipar beruházási és termelési értéke magas. Diverzifikált struktúra, exportorientáltság. Humán erőforrás jelenléte	Az élelmiszeripar exportképessége viszonylag alacsony, alacsony K+F kiadás, specializált szakember hiány.	Rövid ellátási láncok kiépítése, ipar technológia-intenzív fejlesztése, vállalati innovációk erősítése, piacvezérelt képzések ösztönzése.	Ipar technológiai korszerűsítése elmarad, amely csökkenti a vállalkozások versenyképességét
	Központi fekvés, páneurópai közlekedési korridorok találkozásában, kedvező logisztikai adottságok	Közlekedési rendszerek túlterheltsége (állami és önkormányzati úthálózat minősége, helyi tömegközlekedési rendszer)	City logisztika további fejlesztésének ösztönzése, fejlesztésre alkalmas területek kijelölésével, közlekedési elérhetőségének, infrastruktúrájának fejlesztésével	Forgalmi és közlekedésbiztonsági gócpontok fejlesztése
	Multimodális csomópontok, mérsékelt elérési idők utazásban	Személygépjárművek tömeges használata, folyamatos bővülése, P+R és a tömegközlekedés összehangolásának hiánya	Agglomerációs tömegközlekedés fejlesztése, közutak minőségének javítása, a K-NY-i vasúti összeköttetés kapacitásának bővítése, távmunka, valamint a tömegközlekedés, mikromobilitás, B+R, P+R parkolás ösztönzése	Személygépjárművel történő közlekedés jelentős utazási és szállítási idő növekedéssel jár együtt - helyzeti előny csökkenése
Kereskedelem	A kereskedelem számára a központi fekvésből adódó előnyök, B2B és B2C szegmensben is könnyű piacra lépés, meglévő logisztikai és közlekedési kapacitások	Közlekedési rendszerek terheltsége nehezíti az áruk mozgatását, magas telekárak komoly korlátot jelentenek a bővülésben	Az agglomerációs települések növekedése jelentős lehetőségeket hordoznak kereskedelmi tevékenységek telepítésére, az agglomeráció tágulásával a lehetőségek	Globális gazdasági helyzetből adódó visszaesés, nem átgondolt területhasználat csökkenti a betelepülő vállalkozások számára a vonzerőt

³ A SWOT-analízis tekintetében a 2022. évi monitoring jelentésben közölt elemzés továbbra is releváns. A készülő TFK fog új agglomerációs szintű SWOT-analízist tartalmazni, mely a következő monitoring jelentésben fog megjelenni.

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
			tovább bővülnek a B2C tevékenységek esetében	
Turizmus	Értékes természeti és kulturális értékek, jó elérhetőség	Vegyes minőségű attrakciók, szálláshelyi és vendéglátói szolgáltatások	Új egész napos programot jelentő attrakciók létrehozása, meglévő attrakciók összekapcsolása, tematikus utak létrehozása, közlekedési adottságoknál fogva a corporate szegmens, konferencia turizmus erősítése	Konjunktúraérzékeny ágazat, gazdasági visszaesés következtében tömegesen megszűnő munkahelyek
Foglalkoztatás	Növekvő, fiatalodó, iskolázott népesség	A hátrányos helyzetű járáásokban tartós az elvándorlás, alacsony népességmegtartó képesség, öregedő társadalom	Települési identitás erősítésével, megfelelő rekreációs és közösségi terek kialakításával, közösségi szolgáltatásokkal, infrastrukturális fejlesztésekkel növelhető a népesség-megtartó erő	Csökkenő betelepülési kedv csökkenő gazdasági aktivitást eredményez
	Az országosnál magasabb aktivitási ráta, pozitív vándorlási egyenleg	Egyes ágazatokban a szakképzett munkaerő hiánya	A magasan képzett munka- erőre alapozva új magas hozzáadott értéket termelő munkahelyek	A szakképzés (és a felső- oktatás) nem követi a piaci igényeket, nő a strukturális munkanélküliség
		Jelentős az ingázás intenzitása a fővárosba és az agglomerációs településekre	A növekvő fizetőképesség helyi keresletre épülő szolgáltatások a helyben foglalkoztatottak számát növelik	Utazási idő növekedése miatt csökken a letelepedési vonzerő, elmaradó munkaerő-utánpótlás
Életszínvonal	Növekvő életszínvonal	A fővárostól elmaradó keresetek	Új foglalkoztatási formák, innovatív ágazatok, piacvezérelt képzések megjelenése csökkenti a főváros és a megye közötti kereseti rést	Csökkenő jövedelem, életszínvonal
Szociális ellátás	Növekvő életszínvonal	Öregedő társadalom, a szociális ellátás intézményrendszere kapacitása és minősége elégtelen a felmerülő igényekhez képest	Modern bentlakásos otthonok (lakóközösségek) létrehozásával, helyi kórházak bevonásával alkonygazdaság kiépülhet	Nem épülnek ki az időskorúak ellátásának megfelelő mennyiségi és minőségi feltételei
	Bővülő bölcsődei ellátórendszer	Betelepülő lakosság bölcsődei és óvodai kapacitásigénye nagyobb a meglévőnél	A betelepülők számához viszonyított és a gyerekszámhoz igazított bölcsődei és óvodaiellátórendszer bővítése nem eredményez felesleges kapacitásokat.	Gyermekek ellátásához szükséges infrastrukturális kapacitások nem épülnek ki időben
Oktatás	Bővülő óvodai ellátórendszer	Az iskolai oktatás színvonalában mutatkozó jelentős különbségek, egyes településeken zsúfoltság	A megye oktatási intézményeinek bővítése, minőségének javításával a helyben tanulók számának növekedése, az ingázással töltött idő csökkenése következhet be	A hátrányos helyzetű gyermekek lemaradása konzerválódik az elégtelen ellátás miatt
	Felnőttképzés, felzárkóztató programok a szakképzésben	Rugalmatlanság felnőttképzésben (fogadó-készség és kínálat, nem keresletvezérelt, koncentrált képzések)	A digitális oktatás megjelenése, hétköznapiává válása javítja a diákok készségeit	A felnőttképzés nem igazodik a piaci kereslethez, igényekhez
Egészségügy	Viszonylag teljes helyi egészségügyi ellátórendszer	Túlterhelt, térben egyenlőtlen ellátórendszer, nehezen elérhető egészségügyi szolgáltatások	Digitális orvoslás és távdiagnosztika javítja az elérhetőséget	Fejlesztések hiánya miatt romló ellátási színvonal (infrastruktúra, elérhetőség) tovább csökken az orvosok száma

TÉMATERÜLET	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Területhasználat	Zöldfelületek megléte	A nem átgondolt területhasználat túlszűfoaltsággal, a zöldfelületek erodációjával jár	A zöldfelületi elemek és ökológiai hálózatok összehangolt védelme és értékalapú fejlesztése nemzetközi szintű helyi előnyt jelenthet a térségnek	Zöldmezős beruházások túlsúlya a rozsdavö növekedéséhez és a zöldterületek csökkenéséhez vezethet
Vízgazdálkodás	Természetes vizekben gazdag (felszíni és felszín alatti) a térség	Vízvisszatartás hiánya és e felszíni vízelvezetés megoldatlansága	Ökológiai szemlélet megerősödése	klimaváltozás miatt aszályos és áradásos időszakok gyakorisága nő
	Ivóvízellátás mindenhol biztosított	Előregedő vízvezeték-rendszerek	Modern technológiák alkalmazása a korszerűsítés során fenntarthatóbb vízgazdálkodást eredményez	Növekvő ivóvízveszteségek az öregedő rendszerek miatt
	Kiépült közcsonnarendszer	Külterületen, újonnan beépített településrészen egyedi, rossz minőségű szennyvízelvezetés, tárolás	új technológiájú szennyvíztisztítási megoldások	felszín alatti vizek veszélyeztetése
Energia	Megújuló energia bővülése	Elavult szigetelésű épületállomány, hulladéktüzelés, igényeket nem követő hálózati kapacitás	megújuló energia terjedése, technológiai fejlődése	A gyors lakossági betelepülést az agglomerációban már nem tudja kiszolgálni a kisebb igényekre kiépített hálózat

4. Területi monitoring

4.1. Monitoring rendszer háttere, módszertana

A területi monitoringról szóló 37/2010. (II. 26.) Korm. rendelet szerint a vármegyei önkormányzatok feladata a vármegyei (fővárosi), illetve kiemelt térségi területfejlesztési koncepció felülvizsgálata és az alapján történő módosítása, valamint a vármegyei (fővárosi), illetve kiemelt térségi területfejlesztési program értékelésen alapuló felülvizsgálata és szükség szerinti módosítása.

Ehhez kapcsolódóan a **monitoring jelentés elsődleges célja, hogy** kvantitatív és kvalitatív kutatási eredmények, statisztikai adatelemzések segítségével tervezésbe és a döntéshozatalba **visszacsatolható információt szolgáltatson a területi folyamatok alakulásáról**, a főbb társadalmi és gazdasági változásokról, továbbá értékelje a térségre vonatkozó hosszú távú fejlesztési koncepció és a Pest vármegye Területfejlesztési Programjában meghatározott átfogó, horizontális és stratégiai célokat, annak relevanciáit és végül - szükség szerint - javaslatot tegyen a korábbi dokumentumok módosítására, új fejlesztési célok kialakítására.

A budapesti agglomerációhoz hivatalosan tartozó 81 település felsorolását az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény tartalmazza. Az agglomeráció Budapesten kívüli része tovább bontható szektorokra a fővároshoz képesti elhelyezkedésük szerint, melyek hasonló funkcionális településegüttest alkotnak.

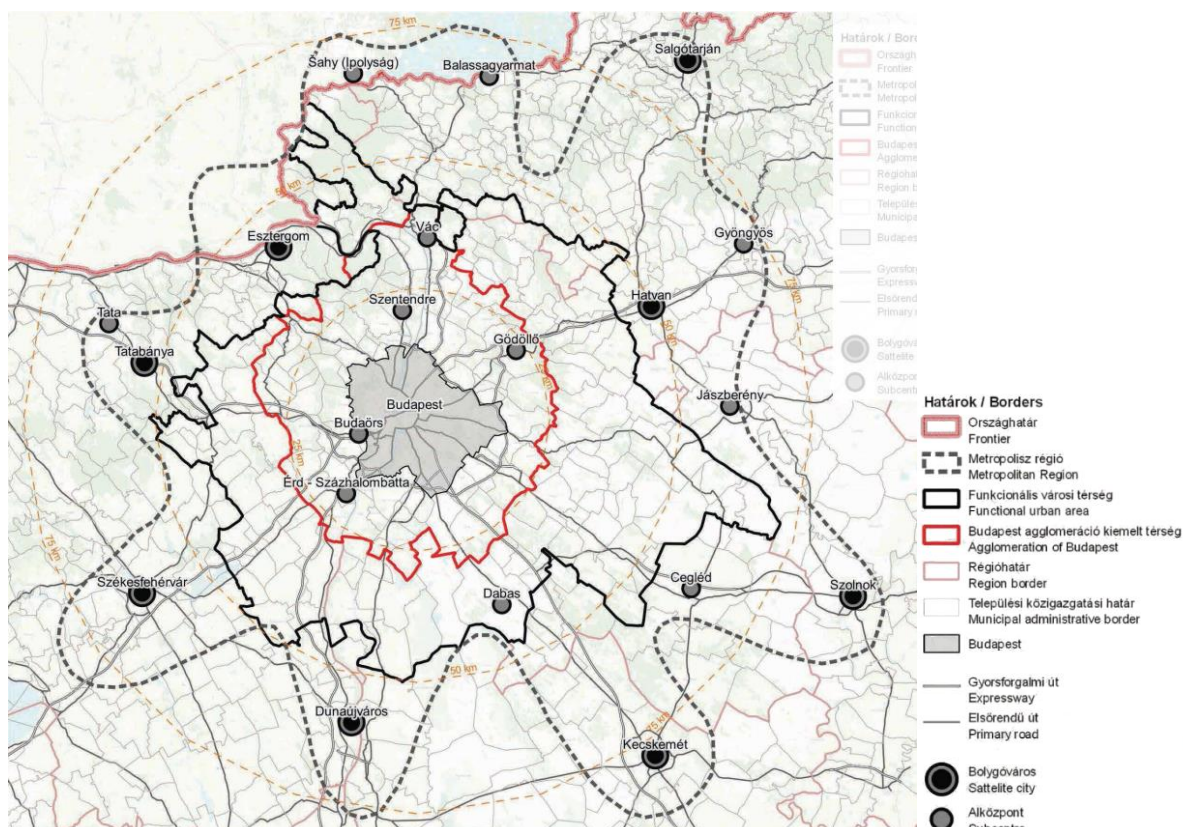
A monitoring-jelentés statisztikai adatelemzéséhez a KSH Tájékoztatási adatbázis éves település-statisztikai adatait használtuk fel települési, vármegyei és országos lekérdezési szinten. A Budapesti Agglomeráció települési adatai aggregálásra kerültek járási, agglomerációs szektor szerinti és agglomerációs térségi szinteken. A településsoros adatok a 2023-as évvel bezáróan állnak rendelkezésre, beleértve a 2022. évi népszámlálás elérhető adatbázisait is, így ezek kerülnek bemutatásra az alábbiakban, a 2017-es adatokhoz hasonlítva.

4.2. Budapest Agglomeráció térségi jelentősége

A főváros és az agglomeráció központi funkciója mellett földrajzi elhelyezkedése révén az ország térszerkezetében centrális helyzettel bír. A földrajzi adottságok következtében a hazai fő közlekedési útvonalak innen indulnak ki és a transzeurópai hálózatok (É-D és K-Ny irányban) is érintik a térséget. A rögzült centrális szerepkör eredményezte a gazdaság és a népesség koncentrációját a térszövet besűrűsödését. A koncentrációs folyamatok és a gazdasági bővülés átlagosnál nagyobb üteme következtében tehát a térség súlya és vonzereje folyamatosan nő, napjainkban itt él a magyarországi lakosság 27%-a és a hazai GDP közel fele is itt kerül megtermelésre.

A főváros valós térkapcsolatai agglomerációs gyűrűn is túlnyúlnak, vármegye és országhatáron is átlépve. Az Eurostat rendszeresen gyűjt adatokat a tagállamok funkcionális városi térségeiről, az Urban Audit módszertan⁴ alkalmazásával Budapest funkcionális térségét 199 településből állónak tekinti, melynek lakosságszáma 2020-ban több mint 3 millió főt tett ki. A Budapesti Agglomeráció Területrendezési Terve (BATrT) szerinti agglomeráció, valamint a funkcionális várostérség és a metropolisz régió lehatárolásait az alábbi ábra szemlélteti⁵:

A budapesti agglomeráció és Budapest funkcionális várostérsége

Forrás: Keszthelyi Ákos Bence, Térkategóriák értelmezése Budapest térségében, 2020.

A nemzetközi jelentőségű európai közlekedési folyosók érintik az agglomerációt, elérhetővé téve a közép-európai térség meghatározó erőközpontjait. Ezzel alkalmassá válik a kapuszerep betöltésére Kelet- és Délkelet-Európa, de a légi közlekedésben lévő fejlesztési lehetőségek révén a Távol-Kelet vonatkozásában is.

Pest megye a fővárossal együtt a kelet-közép-európai térségi vezető szerepért vívott nemzetközi verseny résztvevője. Közvetlen versenytársai Bécs, Pozsony, Prága és Varsó, illetve egyes területek

⁴ https://www.ksh.hu/teruletiatasz_urban_audit?lang=hu

⁵ Budapest és a fővárost körülvevő agglomerációs települések viszonya, BFVT Kft., 2024. p.100.

szempontjából a szomszédos déli országok fővárosai is. A fővárosi agglomeráció teljesítménye ebben a versenyben a hazai gazdasági fejlődését meghatározza, melyet erősen befolyásol az ország fejlődése, megítélése, teljesítménye.

4.3. Demográfia és társadalom

Népmozgalom

A 2022-es népszámlálás adatai alapján népmozgalmi szempontból Pest vármegye előnyös helyzetben van az ország egészéhez képest. A 2011-ben mért népszámlálási adatokhoz képest 10%-os növekedés tapasztalható a vármegye lakosságszámában, míg Budapest népessége 2,7%-kal, Magyarország lakossága 3,4%-kal csökkent. Az adatok alapján a vármegye népmozgalmi dinamikája nem változott érdemben, a népességnövekedést elsősorban a nemzetközi és belföldi bevándorlás indukálja, emellett az országos és fővárosi átlagnál kisebb mértékű természetes fogyás, tehát megállapítható, hogy továbbra is főként a gyermekvállalás előtt álló párok, fiatal családok költöznek a vármegyébe.

Területi egység	Népességszám, fő		Népességszám változása %	Természetes fogyás %	Belföldi és nemzetközi vándorlás %
	2011	2022	2011-2022	2011-2022	2011-2022
Budapest	1 729	1 682	97,3	-3,88	1,16
Pest vármegye	1 217	1 339	110,0	-2,30	12,33
Ország összesen	9 938	9 604	96,6	-4,67	1,32

A népességszám változásának tényezői a 2011-es és 2022-es népszámlálás alapján

Forrás: KSH, Népszámlálás 2022

A lakosságszám változása elsősorban az agglomeráció településein kiugró, 2017 és 2023 között 6,9%-kal nőtt a népesség száma, míg Pest vármegye egészében csak 6,3%-kal. A növekedés a pozitív vándorlási egyenleggel, elsősorban a fővárosból kiköltözők, valamint más térségekből betelepülők nagy számával magyarázható.

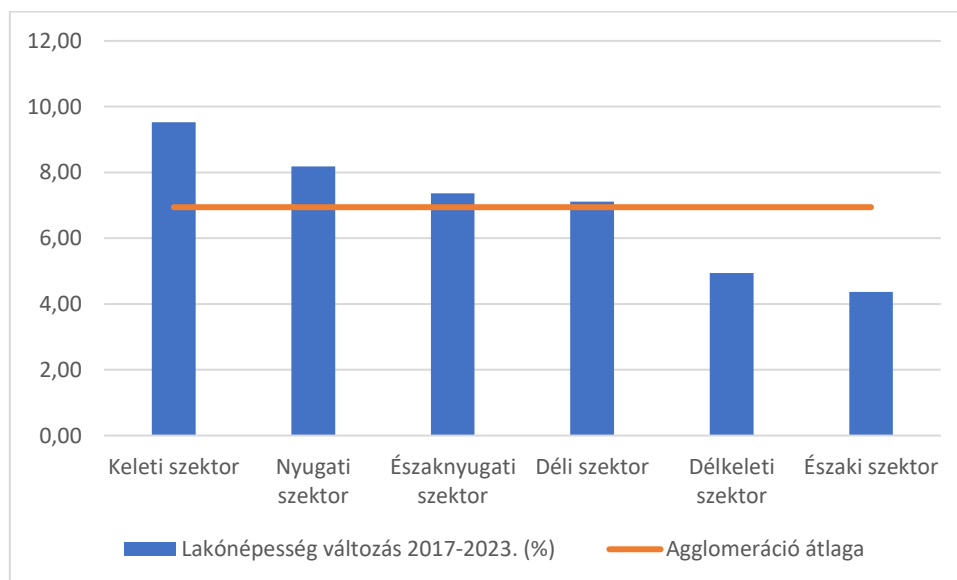

Település	Lakónépesség (fő) 2017	Lakónépesség (fő) 2023	Változás 2017-2023 (fő)	Változás 2017-2023 (%)
Budapest	1 749 734	1 686 222	- 63 512	-3,6
Agglomerációs gyűrű összesen	850 078	909 105	59 027	6,9
Pest vármegye	1 260 965	1 333 533	72 685	6,3
Magyarország	9 797 561	9 584 627	- 129 028	-1,3

A népesség számának változása 2017 és 2023. között

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját számítás

Az agglomerációt szektoronként vizsgálva **megállapítható, hogy a keleti és a nyugati szektor lakosság száma nő a legnagyobb ütemben**, az északnyugati szektor növekedése meghaladja az agglomerációs átlagot, a déli pedig épp az átlag körüli szinten alakul. Járási szinten a Monori Járás népességbővülése kiugró, a vizsgált időszakban 15,1%-os. A Szigetszentmiklósi (9,8%), a Gödöllői (9,6%), a Budakeszi (9,3%), a Pilisvörösvári (7,6%), valamint az Érdi (7,3%) járások lakossága is az agglomerációs átlagnál nagyobb mértékben nő. Legkisebb ütemben a Dunakeszi (3,5%) és a Váci (4,1%) járások lakosság száma emelkedik.

Lakosság szám változása az Agglomerációs gyűrű szektoraiban, 2017-2023

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját számítás

Települési szinten megállapítható, hogy első sorban a kaputárségekben vagy közelében lévő 5000 fő alatti községek lakosság száma növekszik, pl. Délegyháza, Nagytarcsa, Budajenő. A betelepülők a falusi

környezetet preferálják a munkahelyek közelségével ellentétben. Budapest közelsége mellett a járási központok és a munkahelyek autóval könnyen elérhetők, így a betelepülők számára nagyobb vonzerőt jelent a nyugodt lakókörnyezet. Ezen felül a CSOK igénylés szabályainak változása is módosította a beköltözők preferenciáit az 5000 fő alatti kistépelülések irányába⁶. Ez a tendencia várhatóan tovább növeli a személygépjárművek számát a 3 vagy több tagú családok életvitele miatt. A legkisebb mértékben a több 10 ezer lakosú városok létszáma nő (Százhalombattán, Gödöllőn csökkenés tapasztalható), de négy kisebb település lakosság száma is csökken, Sződé, Pilisszántóé, Kisoroszié, és a turisztikai profillal rendelkező Visegrádé, amely elsősorban a főváros elérhetőségének nehézségeivel magyarázható.

Település	Lakónépe sség 2017	Lakónépe sség g2023	Válto zás (fő)	Település	Lakónépe sség 2017	Lakónépe sség g2023	Válto zás (fő)
Nagytarcsa	4 609	6 569	1 960	Kisoroszi	962	902	-60
Délegyháza	4 306	5 900	1 594	Sződ	3 667	3 480	-187
Budajenő	1 942	2 576	634	Visegrád	1 841	1 793	-48
Pilisjászfalu	1 649	2 138	489	Százhalombat ta	18 241	17 971	-270
Vácrátót	1 924	2 476	552	Gödöllő	32 131	32 524	393

Az agglomeráció 5 legnagyobb és legkisebb ütemben gyarapodó népességű települése 2017-2023.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját számítás

Korcsoportos megoszlás

Budapest társadalma évtizedek óta előregedő jellemzőket mutat, mivel kevesebb gyerek születik az átlagosnál, a természetes fogyás gyorsabb ütemű, emellett az ország más részeihez viszonyítva jelentős az elvándorlás a '80-es évek vége óta felgyorsult szuburbanizációs folyamatoknak és a nemzetközi migrációnak köszönhetően. Az agglomerációs gyűrű településeinek aktív korú népességének, 15-64 évesek aránya 65,44%, ez kissé alacsonyabb a fővárosi értéknél (66,6%) és csekély mértékben magasabb az országos átlagnál (64,9%). Az agglomeráció lakosságának korszerkezete mégis fiatalosabb,

⁶ Bár a lakossági igények továbbra is az agglomerációba való költözés irányába húznak (főként a fiatal családok költöznek Budapestről a térségbe a családi házas lakókörnyezet és a fővárosi magas ingatlanárak következtében), várhatóan változnak a trendek a szabályozási környezet változásával (ÉKM jogszabályban foglalt új beépítésre szánt területek kijelölése szigorúbb szabályozása, zöldterületek védelme, illetve a területfejlesztési miniszter javaslata az ingatlanvásárlás nehezítése azokon a településeken, amelyeken az utóbbi időben jelentősen megnőtt a népességszám).

főként a Budapesti és az országos átlaghoz viszonyítva, a 14 év alattiak aránya 17%, míg a fővárosban nem éri el a 12,5%-ot sem, ezzel szemben a 64 év feletti aránya a népességből 17,54%-ot tesz ki, míg Budapesten csak 20,92%-ot.

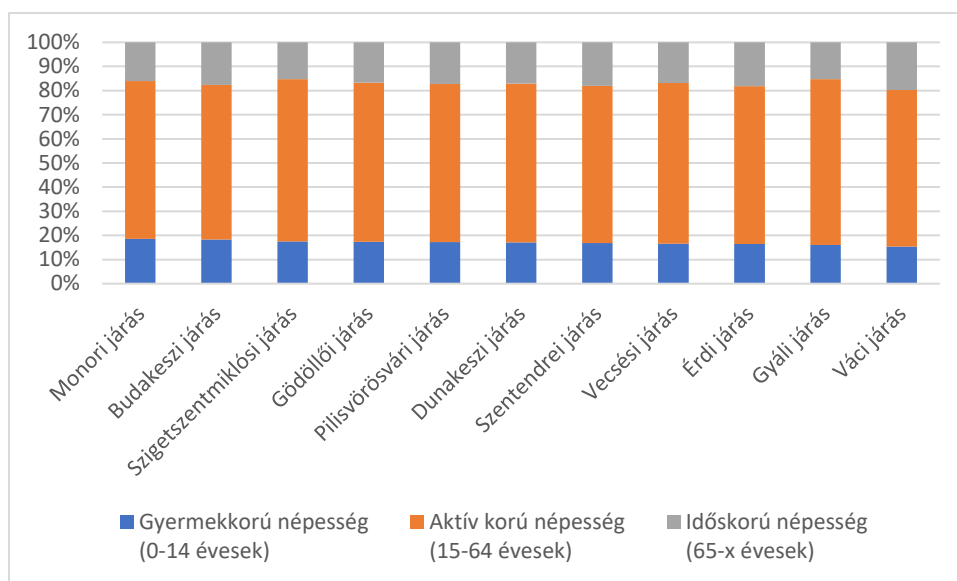
Elmondható tehát, hogy bár a fővárosból az agglomerációba költözők többnyire aktív korúak, számuk nem befolyásolja jelentősen Budapest korszerkezetét. Azonban lévén, hogy sokan családalapítás környékén költöznek ki a fővárosból, az agglomerációs gyűrű településeiben jelentkező gyerektöbblet már jelentősnek tekinthető a Budapesti korszerkezetben. Az idősebb lakosság már nehezebben mobilizálható, így nagyobb részük a fővárosban marad nyugdíjas éveiben is.

Terület	Gyermekekori népesség aránya	Aktív korú népesség aránya	Időskori népesség aránya
Budapest	12,49%	66,59%	20,92%
Agglomerációs gyűrű összesen	17,00%	65,45%	17,54%
Pest vármegye	16,65%	65,43%	17,92%
Magyarország	14,45%	64,85%	20,69%

Budapest, Agglomerációs gyűrű, Pest vármegye és Magyarország korszerkezete, 2023.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis, saját számítás

Járási bontásban a főváros mellett a Váci, Érdi, Szentendrei járások agglomerációs települései mutatják a leginkább öregedő társadalom képét, 18% feletti az idős lakosság aránya, míg a Szigetszentmiklósi járásban a 65 évesek és idősebbek aránya csak 15,25%-on áll, a Gyáli járásban 15,29%, Monori járásban pedig 16,1%. A gyermekek aránya a Monori, Budakeszi és a Szigetszentmiklósi járásban a legmagasabb.

Budapesti Agglomeráció lakosságának korosztályi megoszlása, 2023

Forrás: KSH, Tájékoztatói adatbázis, saját számítás

Települési szinten vizsgálva elmondható, hogy a gyermekkorúak aránya főként azokon a településeken alakul 20% fölötti értéken, ahol az utóbbi évtizedekben jelentős bevándorlási többlet keletkezett, ilyen pl. az első hullámos szuburbanizáció célpontjai Nagykovácsi, Telki, Herceghalom, vagy az utóbbi években vonzóvá vált Nagytarcsa, Délegyháza, Szada, Pilisjászfalu, Budajenő. Jellemzően a Nyugati és a Keleti szektorokban mutatható ki többlet. Azon településeken, ahol jóval átlag alatti a gyermekkorúak aránya, magas az időskorú lakosság rátája főként az Északnyugati szektor csendesebb településein, a Szentendrei-szigeten és környékén (Leányfalu, Kisoroszi) és a Pilisben (Pilisszántód, Visegrád). A vonzó környezet miatt sok korábbi üdülőövezet vált állandóan lakottá, így az idősebb generációk kiköltözése is kismértékben növeli a lakosságszámot.

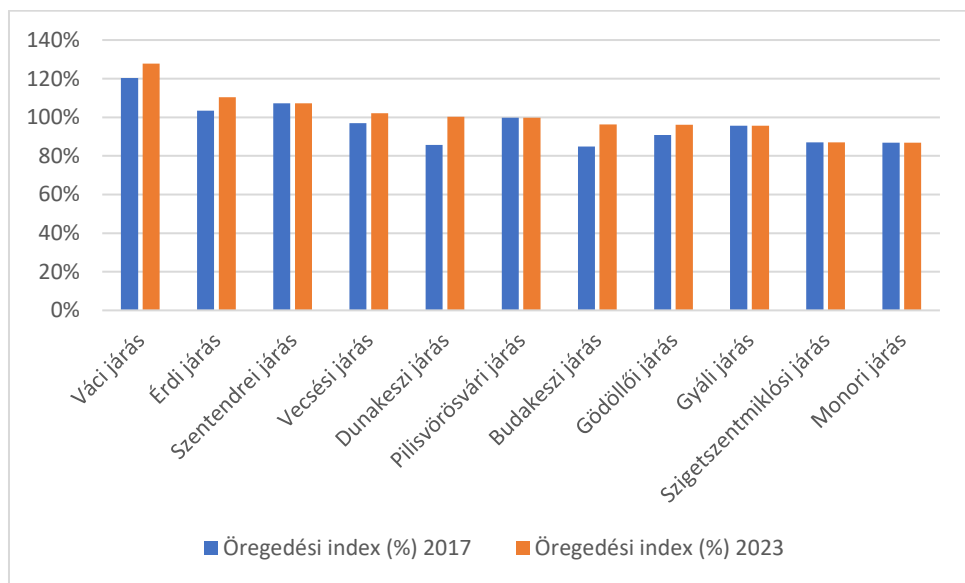
Az öregedési index azt mutatja meg, hogy a gyermekkorúakra mennyi időskorú jut (64 év feletti a 14 év alattiak arányában). Magyarország öregedő társadalom, a 64 év feletti 43%-kal többen vannak, mint a 14 év alattiak, a fővárosban kimagaslóan rossz az érték (167%). Ezzel szemben az agglomerációs gyűrű településein a rendkívül kedvező az arányszám, 100 gyermekre csak 103 időskorú jut. Az öregedő társadalom azonban az agglomerációt sem kerüli el, 2017 óta 8%-ponttal romlott az index értéke, igaz, ez is jócskán elmarad az országos vagy fővárosi értékektől.

Terület	Öregedési index (64 év feletti / 14 év alattiak) 2023	Öregedési index változás (2017 és 2023 között)
Budapest	167%	19%
Agglomeráció összesen	101%	8%
Pest vármegye	106%	5%
Magyarország	143%	13%

Az öregedési index és változása 2017-2023.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Az agglomerációs szektorok közül az Északnyugati szektorban a legmagasabb az idősek aránya a fiatalokhoz képest (119%) és ebben a térségben nőtt a legnagyobb mértékben az index értéke 2017-hez képest (19%pont). Hasonlóan átlag felett alakul az Északi szektorban az index értéke (103%) és a növekedése (8%), a Nyugati szektorban azonban csak az elmúlt években indult el az agglomerációs értéket meghaladó öregedés, 2017-ben még 86% volt az öregedési index, 2023-ban már 91% - ez összefügg a nyugati agglomeráció „telítődésével”, a korábban népszerű szuburbanizációs településekre (pl. Biatorbágy, Telki) már kevesebben költöznek be, mivel azok gyakran 10 ezernél nagyobb lakosságúra nőttek, míg a letelepedni vágyók a csendesebb környezetet részesítik előnyben.

Az öregedési index alakulása a Budapesti Agglomerációban 2017-2023.

Kisebbségi területi egységeket vizsgálva – természetesen - nagyobb különbségek mutatkoznak meg az öregedési index értékében és változásában. 2017-ben Budakeszi, Dunakeszi és a Szigetszentmiklósi és Monori járások mutatták a legkedvezőbb arányt (85-87%), addig 2023-ban a Dunakeszi járás 14%pontos, a Budakeszi járás 11%pont növekedést mutatott. Ez a gyermekkorúak növekedésére és az időskorúak arányának stagnálására vezethető vissza. A Szentendrei és a Váci járás a vizsgált időszakban nem változtatta pozícióját, a Dunakanyar és a Pilis térségében hagyományosan magasabb az idősebbek aránya a fiatalokhoz viszonyítva, mellettük még az Érdi járásban magasabb az idősek aránya a gyerekkorúakhoz képest.

Gazdaság

Az áttekintés érdekében három mutató révén elemezzük a gazdasági helyzetet, az állás keresők aránya, a vállalkozásúrátság segítségével.

2021-ben a pandémia okozta gazdasági visszaesés és a részleges lezárások miatt a tíz éve tapasztalható foglalkoztatás-bővülés kissé megtorpant, azonban a főváros és az agglomeráció térségében nem volt számottevő növekedés az állás keresők arányában, köszönhetően a vállalkozásoknál lévő tartalékoknak, valamint a rezilienciára való képességüknek. Budapest és az agglomeráció egyaránt kedvező helyzetben van az állás keresők arányát tekintve, hiszen a hazai munkahelyek nagy hányada ebben a térségben tömörül. 2023-ban a nyilvántartott állás keresők aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) Budapesten 1,8%, az agglomerációban 1,5% volt, míg az országos átlag több, mint a kétszerese volt (3,62%).

Terület	Állás keresők száma, 2023	Aktív korú népesség, 2023	Állás keresők aránya 2023
Budapest	19 960	1 122 883	1,78%
Agglomerációs gyűrű összesen	9 196	594 976	1,55%
Pest vármegye	18 440	872 365	2,11%
Magyarország	224 961	6 216 004	3,62%

Állás keresők aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) 2023-ban

Forrás: KSH, Népszámlálási adatbázis

Az Északnyugati a legnagyobb arányban idősek által lakott térsége az agglomerációnak, így az aktív korú népesség alacsonyabb aránya miatt is alacsonyabb a munkanélküliség, a Nyugati szektor társadalma

pedig az utóbbi években kezdett öregedővé válni. Az Északnyugati szektor innovációs és turisztikai térség, az Nyugati pedig innovációs zóna, így stabil munkaerő-keresletet biztosít a lakosságnak. A Déli és a Délkeleti szektorban az álláskeresők aránya a legmagasabb, itt vannak olyan térségek, melyek a gazdasági hálózatba kevésbé kapcsolódtak be.

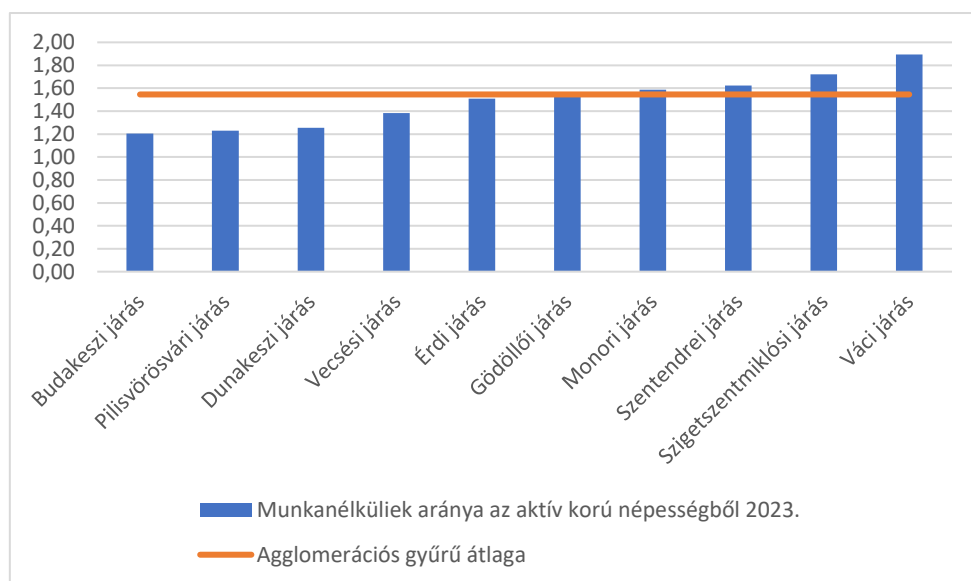
Szektorok	Munkanélküliek aránya az aktív korú népességből 2023.
Nyugati szektor	1,33
Északnyugati szektor	1,38
Keleti szektor	1,53
Északi szektor	1,64
Déli szektor	1,66
Délkeleti szektor	1,89
Agglomerációs gyűrű	1,55

Álláskeresők aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) a Budapesti Agglomerációban 2023-ban
 Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Az innovációs-vállalkozói övben mérhető a legalacsonyabb munkanélküliségi ráta, az aktív vállalkozói réteg, az exportorientált termelés és az információs-kommunikációs technológiák kihasználtsága révén (Budakeszi, Pilisvörösvárosi járások). Különösen a tehetősebb településeken alacsony a munkanélküliség, pl. Telki, Nagykovácsi, Üröm (<1%). Szintén az exportra való termelés és a kapcsolódó szolgáltatások igénye biztosította, hogy a Dunakeszi, valamint a Vecsési járásban sem csökkent a munkaerő iránti kereslet.

A Gödöllői és a Váci járásban is az átlagnál magasabb a munkanélküliség, mely a két járási székhely konjunktúraérzékeny turisztikai ágazatára vezethető vissza. Az agglomerációban kiugróan számító 1,9%-os munkanélküliség a Váci járásban mérhető, de az átlagnál magasabb a Szigetszentmiklósi járásban is, ahol jellemzően logisztikai tevékenységet folytató vállalkozások találhatók, stagnáló teljesítménnyel.

Álláskeresők aránya az aktív korú népességben (15-64 évesek) a Budapesti Agglomerációban 2023-ban

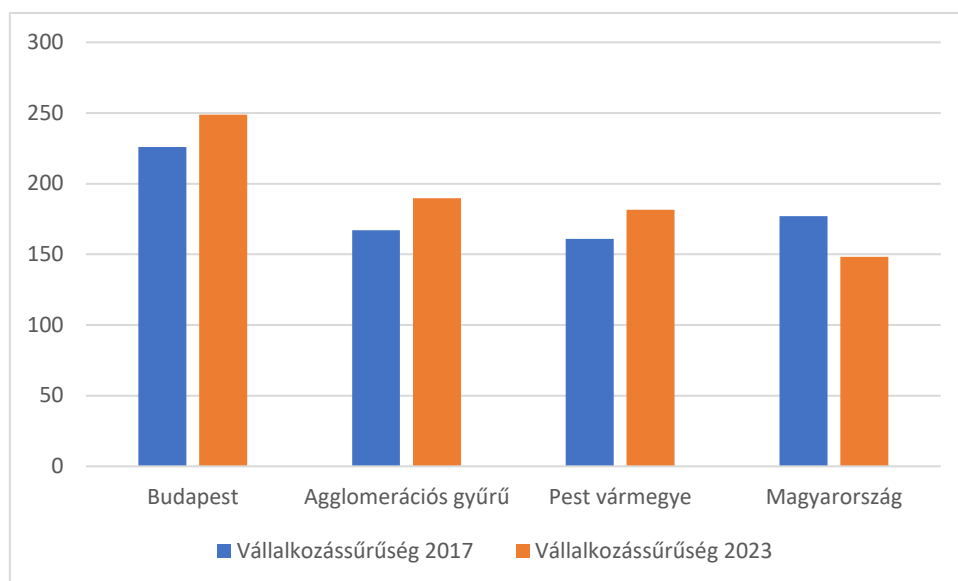
Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A vállalkozássűrűség az ezer lakosra jutó vállalkozások számát mutatja, egy térség vállalkozói hajlandóságára, a gazdaság teljesítőképességére és a munkaerő-kereslet állapotára utal.

A fővárosi vállalkozássűrűség kiugró (249 db vállalkozás / 1000 fő) vármegyei szinten, Budapest az ország vállalkozói és innovációs központja, 2017 és 2023 között mintegy 10%-kal nőtt az 1000 lakosra jutó vállalkozások száma. Az agglomerációs gyűrűben mért adat 190 db vállalkozás 1000 főre vetítve, meghaladva az országos (148 Budapest nélkül) és Pest vármegyei (182) átlagot.⁷ Az agglomerációs gyűrű településein a regisztrált vállalkozások száma 2023-ra jelentős mértékben megnőtt, 2022-es értékénél (172 ezer) 18%ponttal magasabb a számuk 2023-ban (202 ezer), míg az országos érték stagnált.

⁷ A hazai vállalkozássűrűség átlaga 192 db/1000fő, ezt a fővárosi érték jelentős mértékben megemeli.

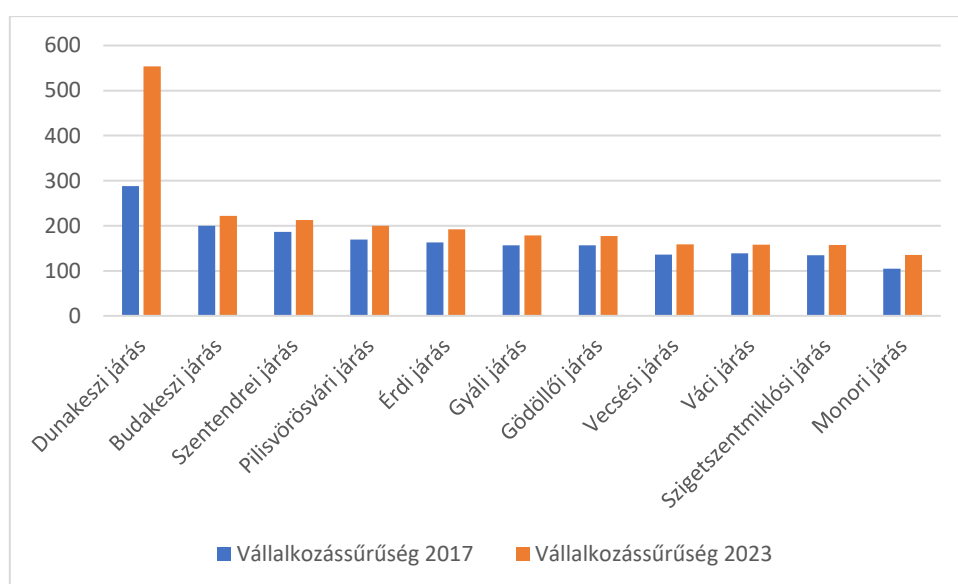

Vállalkozássűrűség 2017-2023

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Egy település jelentősen megemeli vállalkozássűrűség járási szintű és az agglomerációs gyűrű átlagát, Csomád ugyanis helyi iparüzési adómentességet kínál a vállalkozók számára, így ott már 2017-ben is kiugróan magas, 656 volt a mutató értéke, 2023-ban pedig már 1656, tehát több mint 2,5-szörösére nőtt a mutató értéke. Emiatt a Dunakeszi járás továbbra is az élmezőnybe tartozik a vállalkozássűrűség tekintetében, Csomád nélkül a járási átlag 187 lenne, ami a járási rangsor 5. helyét jelentené. Átlag fölötti még az ezer főre jutó vállalkozások száma a Budakeszi, Szentendrei, Pilisvörösvári és Érdi járásokban, alapvetően a járási rangsor nem változott az elmúlt 6 évben.

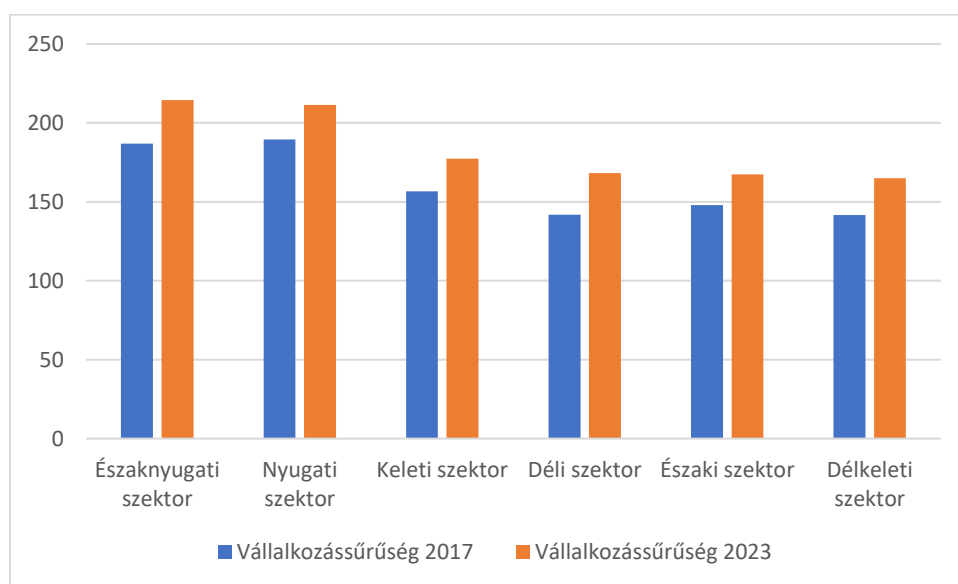

Vállalkozássűrűség 2017-2023

Megjegyzés: Dunakeszi járásban a mért vállalkozássűrűség értéket jelentősen megnöveli Csomád település, ahol kiugróan magas, ezer főre vetítve 1600 vállalkozást regisztráltak. Dunakeszi járás a járási rangsorban csak ötödik lenne.

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A szektorok szerinti vállalkozássűrűség esetében Csomádot eltávolítottuk az adattáblából annak jelentős torzító hatása miatt, az Északi szektor így már utolsóelőtti helyen áll a vállalkozássűrűségi rangsorban, a 2017-es állapothoz képest rontott is helyezésén. Továbbra is az Északnyugati-Nyugati szektorban, az innovációs zónában, valamint a Gödöllő térségi high-tech pólusnál a legmagasabb az ezer főre jutó vállalkozások száma. A logisztikai zónákban továbbra is alacsonyabb a vállalkozássűrűség, ennek egyik oka, hogy a világjárvány miatt elterjedő otthoni munkavégzés sok vállalat számára lehetőséget nyitott egyes munkafolyamatok alvállalkozói kiszervezésére, így sok korábbi alkalmazott önfoglalkoztatóvá vált, azonban az élőmunkaigényes logisztikai tevékenység esetében nem megvalósítható munkaforma.

Vállalkozássűrűség 2017-2023

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Összességében elmondható, hogy a vállalkozások száma folyamatos emelkedést mutat a vizsgált 2017-23-es időszakban, a 2020-as pandémia miatti gazdasági visszaesés és a 2022-ben történt adózási szabályváltozás sem tudta érdemben megakasztani a tendenciát sem az országban, sem az agglomerációban.

